

Vlaams
Parlement

vergadering **C142**
zittingsjaar 2019-2020

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Binnenlands Bestuur, Gelijke Kansen en
Inburgering

van 3 maart 2020

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Hannelore Goeman aan Bart Somers, vice-minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de oprichting van een Interministeriële Conferentie Racismebestrijding – 1358 (2019-2020)	
VRAAG OM UITLEG van Orry Van de Wauwer aan Bart Somers, vice-minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de inbreng van de Vlaamse Regering in de Interministeriële Conferentie Racismebestrijding – 1557 (2019-2020)	
VRAAG OM UITLEG van Sam Van Rooy aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de Interministeriële Conferentie Racismebestrijding – 1558 (2019-2020)	4
VRAAG OM UITLEG van Kurt De Loor aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over stemmen via internet – 1392 (2019-2020)	
VRAAG OM UITLEG van Tom Ongena aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over het haalbaarheidsonderzoek naar het stemmen via internet – 1408 (2019-2020)	9
VRAAG OM UITLEG van Katrien Partyka aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de participatie van burgers en middenveld bij de uittekening van het lokale beleid – 1494 (2019-2020)	
VRAAG OM UITLEG van Paul Van Miert aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over het kader en de invulling van het 'right to challenge'-principe – 1577 (2019-2020)	14
VRAAG OM UITLEG van Paul Van Miert aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de uitwerking van het wijkverbeteringscontract – 1487 (2019-2020)	22
VRAAG OM UITLEG van Jeremie Vaneeckhout aan Bart Somers, vice-minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de uittredingsvergoedingen voor lokale mandatarissen – 1508 (2019-2020)	26

VRAAG OM UITLEG van Sam Van Rooy aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de aanstelling van een nieuwe directeur voor het Agentschap Integratie en Inburgering

– 1572 (2019-2020)

VRAAG OM UITLEG van Hannelore Goeman aan Bart Somers, vice-minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de werking van het Agentschap Integratie en Inburgering

– 1627 (2019-2020)

31

VRAAG OM UITLEG van Jeremie Vaneeckhout aan Bart Somers, vice-minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de uitstroom van ambtenaren bij de Vlaamse overheid

– 1638 (2019-2020)

41

VRAAG OM UITLEG van Hannelore Goeman aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de oprichting van een Interministeriële Conferentie Racismebestrijding – 1358 (2019-2020)

VRAAG OM UITLEG van Orry Van de Wauwer aan Bart Somers, vice-minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de inbreng van de Vlaamse Regering in de Interministeriële Conferentie Racismebestrijding – 1557 (2019-2020)

VRAAG OM UITLEG van Sam Van Rooy aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de Interministeriële Conferentie Racismebestrijding – 1558 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (sp.a): De gebeurtenissen van de afgelopen maanden in onder andere De Panne en Bilzen hebben veel haatreacties uitgelokt, op sociale media en daarbuiten. Gelukkig kwamen er ook verschillende tegenreacties, onder andere van u, voorzitter, maar ook vanuit diverse hoeken van het politieke spectrum.

Eerste minister Sophie Wilmès kondigde een paar weken geleden in de Kamer van volksvertegenwoordigers aan dat ze een nationaal actieplan wil uitwerken om haatspraak en racisme aan te pakken. België engageerde zich al in 2001 om een dergelijk nationaal actieplan uit te werken, maar deed dat tot op heden nog niet, ondanks het feit dat België in vergelijking met andere EU-landen de zwakste sancties heeft voor het tegengaan van hatespeech. Wij zijn natuurlijk heel tevreden dat de premier hierin concrete stappen wil ondernemen.

Daarnaast kondigde ze aan een interministeriële conferentie te willen oprichten rond de bestrijding van racisme en antisemitisme en dat voorstel op de agenda van de volgende vergadering van het Overlegcomité te willen plaatsen. Mijn vraag om uitleg is een beetje gedateerd en ook uitgesteld, want ondertussen heeft die vergadering plaatsgevonden, namelijk op 19 februari. Daar is het voorstel van de eerste minister goedgekeurd om zo'n conferentie op te richten en te werken aan een interfederaal actieplan.

De Vlaamse Regering van haar kant heeft minstens in haar regeerakkoord geschreven dat ze racisme verwerpt en haar medewerking zal verlenen aan interfederale actieplannen omtrent gelijke kansen. Ik neem aan dat dat wil zeggen dat de Vlaamse Regering graag meewerkt aan het initiatief van de eerste minister.

Minister, bent u al benaderd door federale collega's over het opzetten van een interministeriële conferentie en een interfederaal actieplan rond haatspraak en racisme? Bent u de minister die namens de Vlaamse Regering zal zetelen in deze interministeriële conferentie? Wie anders? Hoe zal de afstemming gebeuren met andere ministers?

Als we de strijd tegen racisme en antisemitisme en hatespeech willen voeren, dan gaat dat over verschillende bevoegdheidsdomeinen. Hebt u al een idee van de timing? Bent u bereid om actief mee te werken aan die conferentie, maar ook aan

het interfederaal actieplan tegen racisme? Hebt u een idee van de aanpak en de methodiek, en op welke termijn daarmee van start wordt gegaan?

De voorzitter: De heer Van de Wauwer heeft het woord.

Orry Van de Wauwer (CD&V): Op 19 februari 2020 heeft het Overlegcomité de oprichting goedgekeurd van de Interministeriële Conferentie Racismebestrijding, die tot taak zal hebben de samenwerking tussen de verschillende beleidsniveaus te versterken en een interfederaal beleid te ontwikkelen om racisme beter te kunnen bestrijden. Het zou ook de bedoeling zijn dat deze interministeriële conferentie een interfederaal actieplan tegen racisme zou voorbereiden.

Wij vinden dat als CD&V-fractie een heel positieve zaak. Een betere aanpak van racisme is nodig en moet inderdaad het werk zijn van velen. Het is niet alleen de verantwoordelijkheid van het federale beleidsniveau, maar ook van de deelstaten en de lokale besturen. Minister, we hoorden dat u ook de lokale besturen hierbij wilt betrekken en dat juichen wij toe.

Wat zijn de afspraken die tussen de Vlaamse ministers zijn gemaakt in verband met deelname en aanwezigheid op de vergaderingen van de nieuwe Interministeriële Conferentie Racismebestrijding? Ook de beleidsdomeinen Wonen, Werk, Onderwijs, Cultuur en Media zijn belangrijk in de strijd tegen racisme en discriminatie.

Hoe gebeurt de voorbereiding van de inbreng vanuit Vlaanderen in de nieuwe interministeriële conferentie? Wat zijn de afspraken daarover tussen de ministers en de betrokken administraties? Wat is de timing van de werkzaamheden in verband met het interfederaal actieplan tegen racisme? Wat zijn de krachtlijnen, de elementen die namens de Vlaamse Regering zullen worden ingebracht? Zijn daarvoor ook middelen voorzien?

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Die Interministeriële Conferentie Racismebestrijding wordt opgericht in het kader van een nationaal actieplan, lezen wij. Ik lees, minister Somers, dat u zegt: "Gevoelens van racisme en antisemitisme nemen opnieuw toe in onze maatschappij." Op welke cijfers, rapporten of wat dan ook, baseert u zich om dat te zeggen? Ik lees wel dat u expliciet zegt dat dit plan onder meer aandacht zal besteden aan antisemitisme. Waarom wilt u zo benadrukken dat het plan ook aandacht zal besteden aan antisemitisme? Ik vind dat, voor alle duidelijkheid, geen slechte zaak, maar waarom die nadruk daarop?

Concreet, hoe zal de oprichting van die interministeriële conferentie kaderen in het in oprichting zijnde nieuwe 'Vlaamse Unia', zoals ik het maar zal noemen. Welke rol zult u spelen in dit nationaal actieplan?

Op welke wijze kadert deze conferentie en het daaruit volgende actieplan binnen het regeerakkoord van de Vlaamse Regering in het algemeen en in uw beleidsnota in het bijzonder?

De voorzitter: Ik wil voor de bezoekers even duiden: we hebben drie parlementsleden gehad die een vraag hebben gesteld aan de minister over eenzelfde onderwerp. Nu is het aan de minister om daarop te antwoorden. Vervolgens mogen die drie parlementsleden daar weer op antwoorden en andere parlementsleden mogen zich aansluiten. Dan mag de minister nog eens repliceren en dan mogen die drie andere, die de oorspronkelijke vraag hebben gesteld, een slotwoordje geven. Zo werkt de procedure. Kunt u volgen?

Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Straks zal de voorzitter u daarover ondervragen, dus noteer. (*Gelach*)

Collega's, alle drie bedankt voor de vraagstelling. Twee van de drie vragen getuigen alleszins van een constructieve betrokkenheid bij dit thema, dat ook voor mij een belangrijk thema is, en trouwens ook voor de Vlaamse Regering. Ik wil alleen misschien toch beginnen met collega Van Rooy te bedanken dat hij in zijn vraagstelling de vraag juist heeft geformuleerd, en heel anders dan de vraag die ik gekregen heb, want ik heb een vraag om uitleg gekregen over de interministeriële conferentie voor radicalismebestrijding. (*Opmerkingen van Sam Van Rooy*)

Oké. Bedankt om dit hier nu juist naar voren te brengen. Dat zal dan een tikfout geweest zijn. Racisme en radicalisme door elkaar halen: bij de ene gebeurt dat gemakkelijker dan bij de andere.

Maar alle gekheid op een stokje: de vraag is gesteld – mevrouw Goeman heeft daarin gelijk – nog voor het Overlegcomité is samengekomen. Op de vergadering van het Overlegcomité van woensdag 19 maart werd inderdaad de oprichting van een interministeriële conferentie inzake racismebestrijding goedgekeurd door alle regeringen van ons land. Dat is toch wel belangrijk als principiële uitgangspunt: dat alle regeringen, dus ook de Vlaamse Regering, zich inschrijven in het meewerken aan de oprichting van een Interministeriële Conferentie Racismebestrijding. In de toelichting van het Overlegcomité kunt u ook vinden dat deze interministeriële conferentie moet toelaten: "een betere coördinatie te verzekeren van de initiatieven in de strijd tegen racisme om zo de doeltreffendheid van de acties te verzekeren. Meer bepaald betekent dit dat de interministeriële conferentie kan dienen als overlegorgaan voor de voorbereiding van een nationaal" – lees interfederaal – "actieplan tegen racisme."

De samenstelling van deze conferentie zal voorwerp uitmaken van een overleg op de volgende vergadering van het Overlegcomité. Ik kan daar nu nog geen voorafname op doen. Daar zal afgesproken worden, hoogst waarschijnlijk op voorstel van de eerste minister, hoe die conferentie kan worden samengesteld. Op basis daarvan zal dan ook in de schoot van de Vlaamse Regering een standpunt worden ingenomen over hoe haar delegatie er zal uitzien en hoe men daar verantwoordelijkheden zal opnemen. Evident, als je dat op een efficiënte manier doet, zijn er heel veel beleidsdomeinen die daarbij in beeld komen en zal er een methode moeten worden ontwikkeld in de schoot van de Vlaamse Regering om alle ministers die ter zake een bijdrage kunnen leveren, daar bij te betrekken.

Ten tweede zullen we naar de lokale besturen toe ook moeten kijken op welke manier zij daarin een rol kunnen spelen. Zij zijn volgens mij cruciaal, omdat zij het dichtst bij de mensen staan.

Wat hebben wij ondertussen gedaan? Wij hebben ter voorbereiding al een vergadering met de administratie gehouden om nodige elementen voor zo'n actieplan op administratief vlak – laat ik het zo zeggen – te bespreken. De Cel Gelijke Kansen binnen ABB heeft hieraan deelgenomen. Er werden een aantal vragen overlopen die eerst uitgeklaard moeten worden, vooraleer men kan beginnen met de opmaak van een dergelijk actieplan. Eind maart zal er dan opnieuw overleg plaatsvinden. Ik ben blij dat deze commissie heel enthousiast is en kort op de bal wil spelen, maar ook hier is het dus nog wat prematuur om al concrete antwoorden te geven op de vragen.

Ik wil wel nog meegeven dat minister-president Jambon in het regeerakkoord en in de Septemberverklaring en ikzelf in mijn beleidsnota heel duidelijk stellen dat racismebestrijding voor ons een belangrijk gegeven is en dat zoiets het best gecoördineerd gebeurt, afgestemd op de verschillende bevoegdheden. Dat lijkt me de logica zelve.

Wat de stijging van racisme betreft, denk ik dat de huidige feeds op sociale media, mijnheer Van Rooy, maar ook de internationale context – zie bijvoorbeeld de positie die de federale regering in Duitsland heeft ingenomen – aantonen dat er behoefte is aan zo'n actieplan. Alle regeringen in dit land onderkennen dat. Ook wat het antisemitisme betreft zijn er voldoende rapporten en signalen die erop wijzen dat we daar toch grote aandacht voor moeten blijven hebben. Aangezien antisemitisme een bijzondere vorm van racisme is, gericht op mensen met een Joodse achtergrond, vind ik het niet meer dan logisch dat dat deel uitmaakt van zo'n actieplan.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (sp.a): Minister, u weet dat wij de bezorgdheid over toenemend racisme en antisemitisme in de samenleving delen, en in die zin ben ik heel erg blij dat er eindelijk werk gemaakt wordt van zo'n actieplan en dat er zo'n overlegconferentie wordt opgericht. We zijn het erover eens dat de strijd tegen racisme, antisemitisme en hatespeech over de beleidsdomeinen en -niveaus heen moet worden gevoerd, van het federale tot het lokale niveau. Ik ben dus blij met uw antwoord en met de duidelijke boodschap dat de Vlaamse Regering zich constructief wil opstellen en constructief wil meewerken. Het is goed om te horen dat er op administratief niveau al een eerste vergadering is geweest om de nodige voorbereidingen te treffen. Als het plan er dan uiteindelijk ligt, zal het natuurlijk aan ons zijn om te zien of al die beloftes uitgevoerd worden. U kunt in elk geval op mij rekenen om daar werk van te maken.

Ik heb nog een bijkomende vraag. Ik begrijp dat u nog geen antwoord kunt geven op de vraag wat de samenstelling betreft, omdat dat pas tijdens de volgende vergadering van het Overlegcomité besproken wordt. Mijn vraag is heel simpel: wanneer vindt die volgende vergadering plaats?

De voorzitter: De heer Van de Wauwer heeft het woord.

Orry Van de Wauwer (CD&V): Minister, dank u wel voor uw antwoord. CD&V was altijd al vragende partij voor zo'n interfederaal actieplan tegen racisme. Er zijn nu leden binnen deze commissie die zich vragen stellen bij de nood daaraan, maar ik denk dat het heel duidelijk is waarom dat nodig is. We zijn dus heel blij dat er initiatieven genomen worden. Ik ben ook blij te vernemen dat u zelf al het initiatief hebt genomen om samen met de administratie de volgende bijeenkomst van het Overlegcomité heel goed voor te bereiden en om heel degelijk te werk te gaan binnen de Vlaamse Regering door afspraken te maken en door te kijken hoe de verschillende beleidsdomeinen betrokken kunnen worden. Zoals ik in mijn vraag al stelde, gaat het immers over heel wat verschillende domeinen. Ik zou hier eventueel nog kunnen informeren naar uw persoonlijke ambities, naar uw verwachtingen en naar uw prioriteiten, maar op zich is de strijd tegen racisme al heel duidelijk opgenomen in het regeerakkoord en in uw beleidsnota. Dank u wel dus voor uw duidelijke antwoord.

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Ik heb niet echt een antwoord gehoord op de vraag hoe dit past in de oprichting van de Vlaamse Unia – voor alle duidelijkheid: ik noem het zo. Ik herhaal dus mijn vraag.

Minister, scrollen op sociale media als antwoord op de vraag hoe u weet dat het racisme en het antisemitisme toeneemt, lijkt me niet echt een goed antwoord. U hebt het ook over rapporten. Het klopt dat er veel rapporten zijn, maar scrollen op sociale media: het hangt er maar vanaf waar je scrolt en wat je wilt zien.

Tot slot wil ik vragen of er een kostprijs is verbonden aan het nationaal actieplan. Hoe is die kostprijs verdeeld over het federale en het Vlaamse niveau? Wat is het

einddoel van het nationaal actieplan? Is dat er al of moet het nog worden vastgesteld?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Ik dank jullie voor de verschillende reacties. Ik zal een aantal zo concreet mogelijke antwoorden geven.

Er is vandaag nog geen vergadering van het Overlegcomité gepland. Het kent normaal een ritme van een per maand of om de zes weken. Het initiatief ligt natuurlijk bij de eerste minister. Wij wachten, niet vol ongeduld, maar vol vertrouwen dat er in de loop van de volgende weken een vergadering van het Overlegcomité zal plaatsvinden en dat het punt opnieuw zal worden geagendeerd.

Er werd ook gevraagd naar de band met Unia. Ik denk dat het twee verschillende dingen zijn. Een nationaal of een interfederaal actieplan is een plan dat de verschillende regeringen samen maken, ieder binnen zijn bevoegdheden, om na te gaan wat men concreet gaat doen op het terrein in de strijd tegen racisme, en voor mij bij uitbreiding antisemitisme. De toekomstige Vlaamse Unia – het zal een andere naam hebben – is een instelling die gaat waken over gelijke kansen en over het feit of mensen al dan niet worden gediscrimineerd.

We moeten dit nog uitwerken, ook in het kader van onze internationale verantwoordelijkheden. We hebben een aantal internationale verplichtingen om zo'n instelling te maken. Het gaat breder dan racisme, het gaat ook over mensen met een handicap of bijvoorbeeld over oudere werknemers die zouden kunnen worden gediscrimineerd. Het gaat over discriminatie op basis van seksuele geaardheid of gender. Er zijn heel veel vormen van discriminatie denkbaar. Die instelling heeft een verantwoordelijkheid om erover te waken dat er geen discriminatie is of om mensen die worden gediscrimineerd, bij te staan. Er is natuurlijk een raakpunt. Zo'n actieplan zal misschien wel een plaats geven aan zulke instituten, maar ze vallen absoluut niet samen.

Op dit moment is er helemaal nog geen sprake van een kostprijs. Ik weet ook niet of het moet leiden tot een kostprijs omdat iedere regering vandaag al initiatieven en acties ontwikkelt. Het is vooral de bedoeling van zo'n interministerieel actieplan om die zaken beter op elkaar af te stemmen, uit te diepen, te verfijnen, geen dubbel werk te doen. Op dit moment kan ik absoluut niet zeggen of er een kostprijs aan verbonden is of niet.

Voor mij is de finaliteit glashelder: de bescherming van onze grondwaarden waar de westerse samenleving op is gebouwd, namelijk het respect voor elke persoon, ervoor zorgen dat mensen niet worden gediscrimineerd op basis van hun afkomst, het beschermen van de humane samenleving, van de verlichtingswaarden. Dat is de kern van de strijd die wij voeren. We beschermen die waarden tegen al diegenen die proberen ze te vernietigen en af te breken door mensen niet als gelijkwaardig te beschouwen, door sommige mensen superieur te achten aan anderen, door mensen in de hoek te duwen omdat ze een verkeerde afkomst hebben. Ik vind dat belangrijk omdat ons beschavingsmodel, onze westerse samenleving, het hoogste goed is dat we te verdedigen hebben. De humaniteit die daarin zit, is voor mij cruciaal. Die strijd is een kernstrijd voor wat we de westerse samenleving noemen. Ik vind het heel belangrijk dat we die voeren. Ik ben dus heel enthousiast dat er zo'n interministeriële conferentie komt.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

De voorzitter: De heer Van de Wauwer heeft het woord.

Orry Van de Wauwer (CD&V): Minister, CD&V zal hier in de toekomst volop vragen over blijven stellen in opvolging van de vergaderingen van het Overlegcomité,

niet alleen vanuit onze controletaak als parlement of vanuit een wantrouwen tegenover u, maar wel vanuit een positieve betrokkenheid tegenover het Overlegcomité en dat toekomstig interfederaal actieplan. Ik kijk er alvast naar uit.

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Sp.a is blij en is het volmondig eens met de minister. Dat moet mevrouw Sminate maar goed in haar oren knopen. Wij zijn het daar uiteraard niet mee eens.

Minister Somers, u hebt niet geantwoord op mijn vraag wat de output of finaliteit is. Wat u dan doet, is uw riedel afsteken over het doel, de bescherming van enzovoort. Als u zo'n actieplan opstelt, neem ik aan dat daar toch wel kosten aan verbonden zullen zijn. Dat zullen we dan moeten zien. Ik zal die vraag opnieuw stellen wat die dan zijn. Meten is weten. Er moet toch een output zijn. Als u dat actieplan uitrolt en dat voltrekt zich enkele jaren, welk gevolg moet het dan hebben? Dan is het onvoldoende om heel vaag te zeggen: de bescherming van. U moet meten of het effect heeft of niet.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Kurt De Loor aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over stemmen via internet
– 1392 (2019-2020)

VRAAG OM UITLEG van Tom Ongena aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over het haalbaarheidsonderzoek naar het stemmen via internet
– 1408 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (sp.a): Voorzitter, minister, collega's, het is precies een maand geleden, in de commissievergadering van februari, dat we het hier hadden over elektronisch stemmen. Uw antwoord toen, minister, was volmondig dat u ervan overtuigd was dat alles 100 procent veilig kon verlopen. In die kleine maand die ondertussen verstreken is, zijn er nieuwe wendingen gekomen wat betreft elektronisch stemmen. Het gaat over online stemmen, via internet stemmen.

De FOD Binnenlandse Zaken laat momenteel een haalbaarheidsstudie uitvoeren naar online stemmen bij verkiezingen op alle niveaus: voor gemeente, provincie, Vlaams, de Kamer en Europa. De kernvraag daarbij is of het mogelijk is om burgers via het internet te laten stemmen voor die verschillende verkiezingen. Kan het ook voor Belgen die in het buitenland hun stem moeten uitbrengen?

Er loopt momenteel een openbare aanbesteding, tot volgende week, en dan moet het resultaat bekend zijn. Tegen het einde van dit jaar zou ook het resultaat van het uiteindelijke onderzoek er moeten zijn.

Politicooloog Ackaert stelt dat het zou moeten kunnen om internetstemmen in te voeren mocht de regering dat beslissen. Dat gebeurt vandaag al in een aantal landen, zoals Estland. Het eerste proefproject daar dateert van 2005. In de vorige legislatuur hebben we het land bezocht en kregen we er uitleg over het internetstemmen. Professor Ackaert stelt zich vragen bij de grondwettelijke verplichting van de geheime stemming. In het systeem van internetstemmen kun je immers

niet controleren wie daadwerkelijk stemt. Bijkomend rijst de vraag van de veiligheid van de stemresultaten.

Vorige maand vonden de voorverkiezingen in Iowa van de democratische kandidaten plaats. Men moest heel lang wachten op de resultaten van die verkiezingen.

Minister, hoe garanderen we dat het systeem van internetstemmen op een veilige manier gebeurt en met respect voor de privacy van de stemgerechtigden?

Minister, ik ga ervan uit dat u betrokken bent of bent geweest bij het initiatief van federaal minister van Binnenlandse Zaken De Crem. Vlaanderen is bevoegd voor de organisatie van de gemeenteraads- en provincieraadsverkiezingen. Hoe staat u tegenover een mogelijke invoering van online stemmen bij de volgende verkiezingen?

Zult u overleg plegen met uw federale collega om het Vlaamse en federale beleid optimaal op elkaar af te stemmen?

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Ik kan hier niet veel meer aan toevoegen. Ik heb dezelfde mediaberichten gelezen dat er een haalbaarheidsstudie door de FOD Binnenlandse Zaken zou worden besteld. Online verkiezingen houden: dat gaat natuurlijk een stap verder dan wat we vandaag kennen. Vandaag is het niet online, maar wel elektronisch. Online verkiezingen houden zou natuurlijk heel wat voordelen hebben. In sommige landen bestaat het al. Wij Open Vld'ers mogen onze nieuwe voorzitter online kiezen. Het systeem bestaat dus al. Alleen zijn er natuurlijk vragen over veiligheid.

Minister, daarom wil ik polsen in welke mate u het haalbaar acht dat we in Vlaanderen over een tiental jaar online kunnen stemmen. Was u op de hoogte van die aanbesteding? Vlaanderen is bevoegd voor de organisatie van de lokale verkiezingen, de gemeenteraads- en provincieraadsverkiezingen. Wordt Vlaanderen daarbij betrokken? Wat zijn de voor- en nadelen van zo'n systeem van online stemmen? Plant u om op basis van de studie die eraan komt, een beslissing te nemen over de toepassing van internetstemmen bij de lokale verkiezingen in 2024?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mijnheer De Loor, u bent actief bezig met deze zaak. Een tijdje geleden hebt u een vraag gesteld over het huidige systeem. Daarvan heb ik gezegd dat het heel specifiek is en daardoor ook heel betrouwbaar. In mijn eigen partij mogen we binnenkort zelf elektronisch stemmen. De collega's van CD&V hebben dat ook al gedaan. Of het systeem van CD&V helemaal betrouwbaar is, daarover durf ik me niet uitspreken, maar ik durf u garanderen dat ons systeem echt 150.000 procent betrouwbaar is. *(Gelach)*

Jullie reageren op een artikel in de media dat er bij de FOD Binnenlandse Zaken een haalbaarheidsstudie loopt over internetstemmen. Ik ben inderdaad op de hoogte van die aanbesteding. Het Agentschap Binnenlands Bestuur is hier van nabij bij betrokken. De haalbaarheidsstudie werd besproken in een interfederale werkgroep met alle verkiezingsoverheden, dus ook de Vlaamse overheid.

Er is al lang een gestructureerd overleg, en dat wordt gecoördineerd door de FOD Binnenlandse Zaken. De bedoeling is om de kloof – ik zou dat niet de kloof noemen, maar de verschillen – tussen de organisatie van verkiezingen op Vlaams niveau en op federaal niveau zo klein mogelijk te houden voor de burger. Daarom overleggen ze om dat zo goed mogelijk te laten verlopen.

De studie heeft tot doel te argumenteren waarom – of waarom niet – internetstemmen haalbaar is. Internetstemmen is natuurlijk een complexe aangelegenheid. Wat

is er typisch voor internetstemmen en wat moet onder meer worden bekeken? Elke kiezer mag slechts één keer stemmen – tenzij sommigen pleiten voor het herinvoeren van het meervoudig stemrecht, maar ik denk niet dat dat de ambitie is, zeker niet als je de film Daens hebt gezien.

Er is nood aan maatregelen die stemmen onder dwang tegengaan. Als je thuis stemt, kan ik me inbeelden dat je vrouw achter jou staat en dat je vrijheid om naar eigen inzicht te stemmen, beperkter wordt, toch in sommige omgevingen. (*Gelach*)

De kiezer moet op de een of andere manier de zekerheid krijgen dat de stem die hij heeft uitgebracht, effectief meetelt. De veiligheidsmaatregelen moeten maximaal zijn. Er zijn heel wat hefbomen, problemen en extra uitdagingen bij internetstemmen.

Er zijn natuurlijk ook voordelen. Het is drempelverlagend, er is een betere toegankelijkheid, er zijn minder grote logistieke inspanningen en waarschijnlijk ook meer efficiëntie.

Het systeem is potentieel sterk kwetsbaar. We moeten een sluitend systeem hebben. Dus die studie heeft tot taak om voor- en nadelen, haalbaarheid of niet-haalbaarheid effectief na te kijken.

We verwachten de resultaten van die studie tegen het einde van het jaar. Dan gaan we de standpunten ten gronde innemen. Evident moeten die veiligheidsvragen een antwoord krijgen, mochten we het overwegen. Er is een probleem van timing: krijgen we dat al dan niet nog gedaan voor 2024? Indien we zouden oordelen dat we het een interessant systeem vinden en dat alle veiligheidsgaranties kunnen worden geboden, is het realiseren in 2024, het helemaal uitrollen, niet zo evident, maar laten we de studie afwachten. Er zijn ook juridische vraagstukken. Er is natuurlijk ook de politieke vraag: willen we dat wel doen, ja of neen? Daar zijn ook politieke beschouwingen bij te maken.

Ik zou dus de studie willen afwachten alvorens ter zake een standpunt ten gronde in te nemen. Ik vind het sowieso wijs dat er zo'n studie komt, die op een heel objectiverende, uitputtende manier de voor- en nadelen van stemmen via internet onderzoekt. Er zijn vandaag landen die het doen. Er zijn landen die eerder teruggaan naar het potlood, bijvoorbeeld Nederland. Laten we dus eerst even die studie afwachten. Dan kunnen we die ten gronde bespreken en dan verder kijken hoe we daarmee omgaan.

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (sp.a): We hebben de ervaring dat de lokale verkiezingen die in gemeenten en provincies in 2012 en 2018 werden georganiseerd, heel vlot zijn verlopen. Ik zou daar zeker een bloemetje willen gooien naar de medewerkers van het Agentschap Binnenlands Bestuur die dat heel nauw hebben opgevolgd en gemonitord. Dat is allemaal heel vlot verlopen. Ik kijk dan ook uit naar de bespreking van het rapport over veertien dagen.

Online stemmen is inderdaad omstreden. Er zijn heel veel vraagtekens. U hebt een aantal voor- en nadelen opgesomd. Naar aanleiding van de plannen, maar ook van de projecten en de experimenten, en van de ervaring die er is in de wereld – in verschillende landen wordt er al mee gewerkt – waarschuwen specialisten toch dat de tijd nog niet echt rijp is om dat nu al in te voeren, ook al mogen we niet blind zijn voor internetstemmen. Het heeft ook een aantal voordelen. Ik heb daarnet verwezen naar Estland, waar het het geval is sedert 2005. We hebben met de commissie een heel gesmaakt bezoek aan Estland gebracht in de vorige legislatuur. Er zijn ook experimenten in Zwitserland naar aanleiding van de lokale verkiezingen.

Wat mij opvalt is dat Noorwegen en Frankrijk ervan teruggekomen zijn en dat ook in Nederland opnieuw met pen en papier wordt gestemd.

Vooraleer een beslissing te nemen in dezen, moeten we, wat sp.a betreft, zeker zijn. Er moet duidelijkheid en zekerheid zijn. We staan a priori niet negatief tegenover online stemmen, tegenover internetstemmen, maar wel als aan de voorwaarden absoluut voldaan wordt. Het systeem mag niet te hacken zijn, het moet cyberveilig zijn. Dat moet een topprioriteit zijn. Ook de anonimiteit van het stemmen moet zeker gegarandeerd worden.

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Alvast goed nieuws, dat Vlaanderen toch betrokken werd, en actief betrokken wordt bij die haalbaarheidsstudie en bij mogelijke plannen om naar een online stemming te gaan. We kijken alvast reikhalzend uit naar de resultaten van die studie. Het is natuurlijk terecht wat u zegt, minister, dat we er bij zo'n systeem altijd over moeten waken dat mensen maar één keer mogen stemmen en dat stemmen onder dwang zeker moet worden tegengegaan. Dat zijn terechte bekommernissen, maar misschien zijn dat bekommernissen die niet onoverkomelijk zijn. Men kan er misschien toch een waterdichte oplossing voor vinden – is het niet vandaag, dan toch in de nabije toekomst.

Als we bijvoorbeeld kijken naar het elektronisch stemmen vandaag, wat een totaal ander systeem is, zien we dat toch ongeveer maar de helft van de gemeenten in Vlaanderen elektronisch stemmen, en dat heel veel gemeenten de kosten niet wilden doen om computers aan te schaffen. Daar zijn dan ook serieuze kosten aan verbonden.

Daarnaast is er natuurlijk ook de logistieke kost bij het organiseren van zo verkiezingen. Er zijn toch ook heel veel argumenten waarvoor online stemmen een serieuze oplossing zou kunnen bieden, maar natuurlijk onder de juiste voorwaarden. We kijken dus reikhalzend uit naar de resultaten, maar we hopen dat er op termijn misschien toch een mogelijkheid komt.

De voorzitter: De heer Vandeput heeft het woord.

Steven Vandeput (N-VA): Ik wil de vraagstellers bedanken om het debat op gang te trekken. De technologie krijgt inderdaad steeds meer grip op wat we doen. Minister, in dezen is uw antwoord heel verstandig. U wacht immers af wat de studie zal brengen en zult dan zien. Ik maak mij eigenlijk geen zorgen over 'antihacking' en dergelijke meer. Dat krijgen we allemaal wel geregeld. Er zijn risico's, maar die krijgen we wel geregeld.

Het tweede element dat u in uw antwoord aanhaalde, vind ik veel belangrijker, namelijk de mogelijke druk die vanuit familie of kennissen zou kunnen worden uitgeoefend om bepaalde stemmen al dan niet uit te brengen. We kennen allemaal, of we kennen geen, of we ontkennen dat we systemen kennen waarin nogal actief op zoek wordt gegaan naar volmachten. In het geval van stemmen op afstand wordt dat helemaal bedenkelijk want op dat ogenblik zal of kan niemand controleren of de volmacht effectief aanwezig is. In dat stuk zit zeker zoveel risico als in het zuiver technologische. Ik ben ervan overtuigd dat men dit technologisch opgelost krijgt.

Het feit dat de stemming als feest van de democratie boven elke verdenking verheven moet zijn, kan door dit soort van systemen onder druk komen te staan. Er wordt verwezen naar ervaringen in Estland, waar er een totaal andere cultuur is dan hier. Het kan zijn dat het daar positief is. Als u straks zult zeggen dat het positieve zou kunnen zijn dat er minder mensen niet komen opdagen, dan zeg ik dat Estland heeft bewezen dat wie in het buitenland is, meer stemt omdat er geen

plichtplegingen meer zijn, maar dat de opkomst bij de elektronische stemming niet in die mate stijgt dat ze statistisch relevant is om te zeggen dat dit een beter systeem is voor de opkomstplicht.

Minister, als we zoeken naar meer efficiëntie in de kiesverrichtingen, dan zijn er wel een aantal suggesties te doen, zoals het nog louter digitaal indienen van de lijsten. Vandaag zitten we daar nog steeds met een archaïsch systeem. Ik verwijs ook naar het systeem van de verkiezingsuitgaven en de controle daarop. Ik kan me moeilijk voorstellen dat er iemand ooit de dozen met kopieën op het gerecht opendoet. Ik kan me dat moeilijk voorstellen. Dat is echt archaïsch. Als we goesting hebben om vooruit te gaan en meer digitaal te werken op het vlak van onze kiesverrichtingen, dan is het net in het digitaliseren en het meer performant maken van alle achterliggende processen. Minister, bent u bereid om daarnaar te kijken?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: De drie interveniënten hebben zich van hun beste kant laten zien. Ik zal beginnen bij de laatste.

Mijnheer Vandeput, u doet als burgemeester al een beetje een voorafname op het debat dat we op 17 maart zullen houden. U waarschuwt terecht voor een dimensie bij elektronisch stemmen waarover we heel goed moeten nadenken of er wel oplossingen voor zijn die zich niet op het technische vlak bevinden maar eerder in de sfeer van de vrijheid van mensen om ongedwongen te kunnen stemmen. Op 17 maart staat er een evaluatie gepland. We moeten dan dieper ingaan op wat we sowieso al kunnen verbeteren. De burgemeester wil dus concrete stappen vooruitzetten in dit dossier.

Mijnheer Ongena, u zegt vanuit een soort van voluntarisme – wat ook mooi is – dat we vertrouwen moeten hebben in de toekomst, in de technologie. U vraagt om niet ab initio neen te zeggen tegen nieuwe mogelijkheden die de technologische vooruitgang aanreikt. Ik moet u daar ook voor bedanken.

Mijnheer De Loor, u verwijst tot twee keer toe naar onze reis in Estland. U laat daarmee een verlangen blijken om de evolutie in het dossier daar te bekijken. Ik vroeg me af waarom er zo'n grote betrokkenheid was bij het dossier Estland, maar ik heb daarnet een fotografisch verslag gezien en ik heb onder meer de uitstraling van de deskundigen in Estland kunnen zien. Ik begrijp nu beter waar die lentedrang vandaan komt.

Alle gekheid op een stokje, ik denk dat we het best de studie ten gronde afwachten en nagaan wat de resultaten zijn. Ik vind het heel terecht dat we daarover doorpraten, maar we moeten dat doen met het volledige dossier in de hand. Op dat moment kunnen we nagaan of het zinvol is om onze kennis te verdiepen door bijvoorbeeld in het buitenland of op andere manieren kennis te nemen van andere voorbeelden.

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (sp·a): Voorzitter, ik ben sprakeloos.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Katrien Partyka aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de participatie van burgers en middenveld bij de uittekening van het lokale beleid – 1494 (2019-2020)

VRAAG OM UITLEG van Paul Van Miert aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over het kader en de invulling van het 'right to challenge'-principe – 1577 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: Mevrouw Partyka heeft het woord.

Katrien Partyka (CD&V): Voorzitter, collega's, minister, de betrokkenheid en participatie van burgers en middenveld bij het beleid van steden en gemeenten is intussen een niet meer zo nieuw fenomeen maar toch wel een fenomeen waarvan we niet altijd weten hoe we ermee moeten omgaan en waar we ook geen structurele plaats aan geven in het beleid maken. Er is wel het decreet Lokaal Bestuur, waarin aandacht wordt besteed aan participatie van burgers en dat aan steden en gemeenten een grote vrijheid geeft om eigen beleid uit te tekenen. Er is ook – al zeg ik het zelf – in 2018 een goede resolutie goedgekeurd in het Vlaams Parlement over het stimuleren van burgerbetrokkenheid op het lokale beleidsniveau. Minister, u hebt er in uw beleidsnota ook aandacht aan besteed. U zegt dat u gemeenten en steden wilt ondersteunen als laboratoria van burgerparticipatie.

Toch blijft het een gegeven waarvan we niet goed weten hoe we het een plaats moeten geven op een structurele manier. Er zijn allerlei initiatieven rond burgerparticipatie geweest. Er was de G1000 met een maatschappelijk debat. Er zijn dus heel wat lokale initiatieven geweest, maar we weten niet altijd zo goed hoe we deze een structurele plaats kunnen geven terwijl het toch wel nodig is. De Nederlandse regering-Rutte II heeft bijvoorbeeld een platform opgestart om te experimenteren met burgerparticipatie. Ik heb de indruk dat er daar meer debat wordt gevoerd.

In de resolutie werd ook gevraagd om de rol van het Kenniscentrum Vlaamse Steden een beetje in die richting om te turnen om de burgerparticipatie en co-creatie daar een plaats te geven. Zonder er dieper op in te gaan, denk ik dat het kenniscentrum een heel belangrijke plaats heeft in het democratische legitimiteitsdebat. De politiek moet zich een beetje bezinnen over haar rol en hoe we burgers meer kunnen betrekken, zonder al te hoge verwachtingen te scheppen en het haalbaar te laten zijn en samen te laten sporen met het bestaande democratisch bestel. Er is de rol van de gemeenteraadsleden, er is de rol van het college van burgemeester en schepenen, er zijn de adviesraden. We moeten hierop een antwoord kunnen geven.

Minister, u bent met de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) een partnerschap aangegaan om de volgende drie jaar te werken rond lokale burgerbetrokkenheid, inspraak en cocreatie. Het Labo zal bestaan uit tien lokale besturen en vijf experts.

Minister, kunt u het initiatief toelichten? Welke resultaten hebt u voor ogen? Wat hoopt u daaruit te kunnen leren? Hoe hoopt u daarmee verder aan de slag te kunnen gaan?

De voorbije maanden hebben alle steden en gemeenten hun meerjarenplanning opgemaakt. Enige tijd geleden hebt u in de commissie verwezen naar data. In de

strategische meerjarenplanningen moeten de besturen ook zorgen voor participatie van lokale belanghebbenden en adviesraden in het planningsproces. Hebt u uit de data die de steden en gemeenten hebben bezorgd, een zicht of dat effectief is gebeurd? Zijn daarover gegevens beschikbaar? Op welke manier zijn steden en gemeenten daarmee aan de slag gegaan? Op welke manier kunnen we daaruit leren voor de toekomst? Of hebt u daarover signalen of klachten ontvangen dat er onvoldoende participatiemogelijkheden werden geboden?

De voorzitter: De heer Van Miert heeft het woord.

Paul Van Miert (N-VA): Minister, ik zal niet alles herhalen, maar ik wil toch nog even enkele hoofdpunten aanstippen, onder andere de ruimte die we willen geven aan burgers en bedrijven zodat ze met hun eigen wijze van aanpak en uitvoering kunnen voldoen aan wettelijke doelen en taken van de overheid, zonder de lat hoog te leggen voor de bedrijven en de burgers die initiatieven nemen.

Minister, ik heb deze vraag om uitleg aan u geformuleerd vanuit het lokale niveau. Het principe ten aanzien van de gemeenten en de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden, hoe gaan we dat organiseren? Hoe kunnen zij dat verder mee uitwerken? De decretale grondslag moet worden onderzocht en uitgewerkt om een en ander uit te rollen en invulling te geven.

Minister, wat is de stand van zaken van het onderzoek naar de mogelijkheden van het 'right to challenge'? Hoe ziet u de invulling daarvan? Welke initiatieven kunnen de lokale besturen nemen? Zult u ook een kader creëren voor de lokale overheden en eventueel samenwerkingsverbanden voor de evaluatie van pilootprojecten?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: De lokale burgerparticipatie is natuurlijk een grote uitdaging. Het kan onze democratie vitaliseren. Het is voor mij een belangrijke aanvulling, een modernisering van wat we 'de representatieve democratie' noemen, waarbij burgers op innoverende manieren kunnen worden betrokken bij het lokale besluitvormingsproces en het democratische gebeuren.

Mevrouw Partyka, ik wil u feliciteren omdat uw stad Tienen op dat vlak baanbrekend werk doet. De Tien van Tienen is een voorbeeld van een interactief traject met burgers en stadsbestuur dat heeft geresulteerd in tien concrete werken die worden opgevolgd in de komende tien jaar door 10-jarigen. Het klinkt allemaal heel mooi, maar het zit ook heel goed in elkaar, het is heel behapbaar en het heeft toch gezorgd voor een grote lokale betrokkenheid.

Ook bij ruimtelijke invulling hebt u innovatief werk gedaan. Ik denk aan de invulling van het Sint-Jorisplein. Dat hebt u gedaan via de zogenaamde LaMA-techniek (Laboratoria Mobiele Alternatieven), een participatief modeltraject dat vertrekt vanuit cocreatie. De stad Tienen is toch een van de steden en gemeenten die op dat vlak baanbrekend werk doet, en daarom door de VVSG is uitgekozen als de plek waar ze haar volgende ledenvergadering over dit thema zal houden, en waar er werkbezoeken worden georganiseerd. Ik moedig dan ook alle collega's aan om op dat moment aanwezig te zijn.

Ik zou ook over mijn eigen stad kunnen spreken, die met De Grond der Dingen de Ultima-prijs heeft gewonnen. Ook Mechelenmakers is een participatief traject dat heel recent de Ultima heeft gehaald, waarbij we vijfduizend Mechelaars hebben uitgenodigd om deel te worden van een burgerpanel. 10 procent of vijfhonderd mensen hebben gereageerd, wat toch niet slecht is. Daaruit zijn mensen bij loting verkozen. Nu gaan ze via de G1000-coördinator Yves Dejaeghere meewerken aan lokale uitdagingen.

Dit zijn twee projecten die ik toevallig goed ken, maar er zijn nog veel steden en gemeenten die op dat vlak aan de slag zijn.

Wat is nu het probleem? Veel besturen vinden het warm water vaak opnieuw uit. Sommige besturen hebben niet steeds de capaciteit om dit soort zaken zelf op poten te zetten. Niet alle projecten zijn waardevol. De gemeenteraad, het democratisch verkozen orgaan, is soms niet voldoende betrokken. Representatieve democratie en alternatieve vormen interageren soms niet goed met elkaar.

Wat is nu het doel van ons project? Dat is een onderzoek doen naar innovatieve lokale praktijken. We gaan dat doen ondersteund door het Instituut voor de Overheid van de KU Leuven. We gaan kijken wat opschaalbaar is en wat niet. We willen de goede praktijken ruim verspreiden. We willen zelf ook actief experimenteren en we hebben veel aandacht voor de verhouding met de gemeenteraad, omdat ik dat ook zelf belangrijk vind.

De duurtijd van het project is drie jaar.

Wie gaat dat doen? Hoe doen we dat? We doen dat met een subsidie aan de VVSG, een stuurgroep met het Agentschap Binnenlands Bestuur (ABB), de KU Leuven en mijn kabinet en de oprichting van een laboratorium. Dat bestaat uit tien deelnemers vanuit lokale besturen – dat gaat zowel over beleidsmakers als medewerkers – en vijf externe experts. Jaarlijks gaan we die opnieuw samenstellen. Sommige leden kunnen blijven om de continuïteit te garanderen.

Hoe stellen we dat samen? Op basis van een aantal criteria. Zo is er het vereiste engagement. Men moet bereid zijn om daar zesmaal per jaar zijn tijd in te steken. Daarnaast zijn er ook de vereisten van voldoende kennis, analytisch vermogen om het analysekader mee vorm te geven, kritisch vermogen om participatieve praktijken te analyseren, meewerken aan experimenten – we zeggen nog niet welke – en een goede mix van geslacht. Met andere woorden, we zoeken mensen die zoveel capaciteiten hebben dat de uitdaging zal zijn of er zo wel voldoende rondlopen in Vlaanderen. De lat ligt alleszins hoog. De inschrijvingsperiode loopt nu. Er is reeds heel veel interesse en de stuurgroep zal die knoop doorhakken begin maart. We gaan die proberen zo goed mogelijk samen stellen. Maar ook de niet-geselecteerden gaan we nauw betrekken, omdat zij toch blijf geven van betrokkenheid, en die willen wij absoluut mee aan boord.

Wat zijn de beoogde resultaten? Wat hebben we voor ogen? Ten eerste, een sprong vooruit voor de leden van het laboratorium. Ze bouwen kennis op, het zijn een beetje onze voortrekkers. Daarnaast zijn er nog: inspiratie voor het brede veld van lokale besturen, werkbezoeken, artikels, trefdagen; geïnformeerd zijn over randvoorwaarden en analysekader; uitgedaagd worden door workshops; geruggensteund door wetenschappelijke inzichten.

Voor de Vlaamse overheid zit daar ook heel wat in, namelijk zicht op de randvoorwaarden, op mogelijke hiaten, mogelijke suggesties voor eventueel aanvullend wetenschappelijk onderzoek.

Hoeveel kost ons dat? Voor het volledig driejarig project gaat het om een subsidie aan de VVSG van 244.000 euro, waarvan een deel werkingskosten en een deel personeelskosten.

Ik ga ook even dieper in op het 'right to challenge', een vraag van de heer Van Miert, het recht om uit te dagen, in mooi Nederlands. Het komt erop neer dat een groep burgers kan zeggen dat ze bepaalde taken van de overheid, van het lokaal bestuur, of van intergemeentelijke samenwerkingsverbanden, overnemen omdat zij denken dat ze dat beter, anders, slimmer of goedkoper kunnen.

Er lopen ter zake twee onderzoekslijnen, door het Agentschap Binnenlands Bestuur gefinancierd, waarin het right to challenge aan bod komt. Het eerste is een van de experimenten binnen het laboratorium waarover ik daarnet sprak. Het tweede is een internationale vergelijkende studie die we in 2020 uitvoeren met de KU Leuven, het Instituut voor de Overheid, die mee het Labo begeleidt.

In welke mate zijn de innovatieve praktijken uit het buitenland of andere regio's toepasbaar in Vlaanderen? De resultaten van het eindrapport verwachten we tegen eind dit jaar.

Het right to challenge is een krachtig instrument, waarmee een gemeente ruimte geeft aan inwoners die actief willen werken aan de lokale samenleving. Ik geloof er persoonlijk in dat het de leefbaarheid kan verbeteren, sociale cohesie kan bevorderen en betrokkenheid kan organiseren. Gemeenten kunnen dat elk op hun manier invullen. Dat zal maatwerk zijn en ik vind ook dat men de lokale autonomie moet laten spelen.

Ik geef enkele voorbeelden waar men aan zou kunnen denken: het onderhoud van openbaar groen, activiteiten voor eenzame buurtbewoners of het onderhoud van een buurtspeeltuin. Ik ben toevallig vorig weekend met mijn zoon naar Kopenhagen geweest. Ik heb daar in het nationaal museum een prachtige film gezien van alle burgerinitiatieven die er ooit zijn geweest. Het was een krakersstad. Vandaag heet ze nog altijd Christiania, de vrijstad. Op een zeker moment is er een ongelooflijke rel geweest rond een speeltuin die door mensen zelf was opgebouwd en die de overheid wou wegdoen. Die werd dan 's nachts heropgebouwd. Dat waren ongelooflijke rellen. Er werd keihard gevochten tussen betogers en politie over een speeltuin. Als je dus zelf voorstelt een buurtspeeltuin te bouwen en te onderhouden, ... Ik heb altijd het gevoel dat, als ik dat door mijn kinderen – die ik, zoals elke mens, nog altijd heb – bekijk, sommige speeltuinen weinig avontuurlijk zijn. Mensen met een zekere creativiteit zouden veel avontuurlijker speeltuinen kunnen maken – of ze veiliger zijn, dat is iets anders. Maar bon, dat zou een buurt kunnen doen. Andere mogelijkheden zijn het zelfbeheer van buurthuizen of initiatieven rond lokale welzijnstaken. Er zijn toch wel wat zaken waar je het right to challenge concreet ingevuld kunt zien als je een beetje creativiteit hebt op lokaal vlak.

Wat is het kader van lokale overheden voor de evaluatie van pilootprojecten? In overleg met de VVSG wordt er een analysekader gemaakt aan de hand waarvan de lokale participatiepraktijken en -experimenten getoetst worden. Dit zal meer zicht geven op de randvoorwaarden. Dit gebeurt in de loop van 2020. In 2021 zal het Labo experimenten opzetten en ondersteunen, mede op basis van het onderzoek door de KU Leuven en ondersteund door experts en andere besturen. 'Right to challenge' is er een van.

Daarna volgt de fase van de evaluatie en opschaling, het bepalen van succes- en faalfactoren, het verspreiden van goede praktijken via onder meer filmpjes. Afhankelijk daarvan zal ik bekijken – eventueel samen met u – welke initiatieven er verder uitgebouwd kunnen worden.

Tot slot kom ik tot de vraag over participatie bij de meerjarenplanningen. Opnieuw, mevrouw Partyka, ik wil u geen stroop aan de baard smeren – een baard die u waarschijnlijk niet hebt –, maar ook hier hebt u een belangrijk project. U hebt midden 2019 15.000 inwoners aangeschreven – op meer dan 32.000 inwoners – en hun gevraagd om een vragenlijst in te vullen met het oog op de opmaak van een meerjarenplanning. Ook andere collega's hebben dat gedaan. Ik verwijs naar mevrouw Talpe, in Ieper, die alle bewoners heeft aangeschreven. Daar was er een respons van 14 procent van de burgers, wat een redelijk hoog percentage is. Op die manier bouw je aan een meerjarenplanning vanuit lokale ervaring die een grote gedragenheid kan hebben.

Wat zegt de organieke wet ter zake? Die zegt alleen dat veertien dagen voorafgaand aan de bespreking in de gemeenteraad het ontwerp van meerjarenplanning meegedeeld moet worden aan de gemeenteraadsleden. Verder zijn er geen verplichtingen en speelt de lokale autonomie. Ik geloof ook dat dat goed is. Ik vind niet dat we meer verplichtingen moeten opleggen. In de twintig jaar dat ik burgemeester ben, heb ik één ding geleerd: ik heb een afkeer gekregen van de keizer-kostermentaliteit van de Vlaamse overheid. We moeten dat zo weinig mogelijk doen, tenzij er echt goede redenen voor zijn. Steden als Tienen en Ieper inspireren en motiveren andere om zelf veel meer aan de slag te gaan met zo'n meerjarenplanning, eerder dan dat je dit stuurt, oplegt en bureaucratisch aanpakt vanuit Vlaanderen.

De betrokkenheid van de adviesraden is geregeld in twee sectorale decreten: het decreet Lokaal Cultuurbeleid en het decreet Lokaal Jeugdbeleid. De adviezen moeten niet verplicht deel uitmaken van het dossier van de meerjarenplanning, maar moeten wel ter inzage beschikbaar zijn van de raadsleden.

Dit is de huidige stand van zaken. We werken ernstig op basis van goede inspiratie van lokale besturen om dat Labo uit te bouwen gedurende drie jaar. Het zal vooral zaak zijn om te proberen de randvoorwaarden heel goed te bepalen wanneer experimenten met nieuwe vormen van burgerparticipatie goed kunnen functioneren. We moeten vooral de interactie met de representatieve democratie voor ogen houden.

De voorzitter: Mevrouw Partyka heeft het woord.

Katrien Partyka (CD&V): Uiteraard is het Labo een uitstekend initiatief. Daar bestaat geen enkele twijfel over. Anderzijds vind ik – en dat gebeurt niet vaak – dat u daar een klein beetje meer ambitie aan de dag zou kunnen leggen. Het Labo zal vooral de believers aanspreken, de voorlopers, zij die erin geloven dat dit een goede manier is om te besturen. Dat is een goede zaak en er zullen een zekere kennisoverdracht of goede voorbeelden doorsijpelen, maar we moeten ook aandacht hebben voor het mainstreamen van de ideeën daarrond. Het mogen geen goede bedoelingen in de marge blijven van hen die erin geloven. Deze vraag is een bestuurskundige vraag. Is die manier van besturen iets wat we structureel in Vlaanderen belangrijk vinden? Kan dit een surplus zijn voor de bestuurskracht van de lokale besturen?

Ik ben het helemaal met u eens dat we geen keizer-kostermentaliteit mogen hebben, maar dit gaat over de corebusiness, namelijk de manier waarop we besturen, het bestuurskundige aspect dus. Ik zou dus toch durven oproepen om, eenmaal we de resultaten van het Labo hebben, er in de commissie verder over te praten om na te gaan of we ze kunnen verankeren, op een bestuurskundige manier.

Dingen evolueren, een kenniscentrum moet geen eeuwen blijven bestaan, maar ze kunnen lokale besturen versterken. Ze moeten niet met opgeheven vinger zeggen wat de lokale besturen moeten doen. Ik herinner me dat toen pps een nieuw gegeven was, het kenniscentrum een dankbaar gegeven was om advies te vragen. In de praktijk voelt elk lokaal bestuur de shift van de lokale adviesraden die decretaal zijn geregeld maar waar de adviesrol een deel decretaal is gelost. Er is niets anders in de plaats gekomen. Ik denk dat sommige besturen toch graag een houvast hebben, decretaal en bestuurskundig, om daarmee te kunnen omgaan.

Het experiment is positief, maar ik heb toch een voorzichtige vraag om in de toekomst meer ambitie aan de dag te leggen.

De voorzitter: De heer Van Miert heeft het woord.

Paul Van Miert (N-VA): Minister, ik dank u voor uw uitgebreid antwoord. Ik denk dat we heel veel informatie hebben gekregen over de vragen die hier op tafel zijn

gelegd. In ieder geval heb ik een heleboel antwoorden gekregen die mij tevreden stellen.

Ik denk dat elk lokaal bestuur in zijn beleidsplan burgerparticipatie inschrijft en er een hoop regels aan toevoegt. U hebt ook aangegeven dat de expertise en de knowhow om het uit te rollen en er effectief iets nuttigs mee te doen, lokaal meestal niet aanwezig is. Het stopt dan en achteraf komen dan de verwijten dat het wel in het beleidsplan staat maar dat er concreet niets gebeurt. Ik denk dat wij met wat u en uw mensen aan het uitrollen zijn, in onze regio en onze stad concreet iets kunnen doen.

U hebt ook de timing gegeven. We zullen even afwachten vooraleer we meer gedetailleerd op een en ander kunnen ingaan.

Ik deel een beetje de bezorgdheid van mijn collega over de legitimiteit voor de besturen en de houvast. Een bundeling van publieke en private krachten kan zeker een surplus zijn voor effectieve beslissingen, die ook wel legitiem moeten zijn. Ik kijk bijvoorbeeld naar de Regio Deals in Nederland, die ook op Vlaamse maat gesneden zijn.

Minister, wordt vervolgd, en ik kijk met vertrouwen uit hoe u een en ander verder zult uitrollen.

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (CD&V): Ik wil het even kort hebben over het 'right to challenge' omdat ik het een heel interessant maar niet zo'n evident instrument vind, zeker in het kader van mededinging en transparantie. Voor sommige zaken moet er een overheidsopdracht zijn en andere dingen gaan we dan aan burgers overlaten. Ik denk dat er belangrijke spelregels voor nodig zijn.

Er komt nog een onderzoek, maar het is toch al belangrijk om te weten op welke manier men het right to challenge wil invoeren. Gaat dat via een digitaal initiatief gebeuren of via omzendbrieven of beleidsnota's of richtlijnen? In Nederland heeft men geen decretaal initiatief behalve voor welzijnswerk en bibliotheken.

U sprak ook over lokale autonomie. Hebt u al enig zicht op de 'keypoints' die er in zo'n decretaal initiatief kunnen zitten? U sprak daarnet over burgers. In Nederland laat men in bepaalde steden en gemeenten ook ondernemingen en sociale ondernemingen het right to challenge uitoefenen.

U sprak ook over goedkoper. Is dat ook een van de doelstellingen die u laat onderzoeken in het onderzoek? Zal het right to challenge dingen goedkoper maken? Is het zinvol om het te laten uitoefenen als het even duur is?

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): We zijn het erover eens dat democratie vandaag meer is dan om de zes jaar gaan kiezen en ook meer dan een referendum. In de jaren 90 was dat het summum van de democratie. Nu zitten we in een volgende fase, een fase van cocreatie, waarin we moeten zoeken naar nieuwe vormen van burgerbetrokkenheid.

Ik hoor dat collega's vragen om dat meer decretaal te verankeren. Die discussie is gevoerd tijdens de opmaak van het decreet Lokaal Bestuur. Toen is ervoor gekozen om dat niet te veel te reglementeren en in allerhande regeltjes te gieten, om juist de experimentele vrijheid te laten. Het principe is heel duidelijk ingeschreven in het decreet Lokaal Bestuur, maar men is ervoor teruggedeinsd om dat verder uit te schrijven in allerhande regeltjes. Dat is ook de juiste keuze, kwestie van die experimenten ook toe te laten.

We kijken ook uit naar het Labo dat is opgericht. Veel gemeenten worstelen met het idee om daar iets aan te doen, maar weten niet goed hoe dat juist aan te pakken. Minister, ik heb nog een grote bekommernis vanuit mijn praktijkervaring. Zorg dat de output uit dat Labo voldoende praktijkgericht is, zorg dat er een duidelijk draaiboek komt voor de gemeenten, zorg dat de verschillende schalen van gemeenten en steden en kleinere gemeenten zich nog aangesproken voelen, zorg voor voldoende vorming voor de lokale ambtenaren en bestuurders zodat ze mee zijn in het verhaal. In het verleden is er al heel veel over geschreven en gesproken, maar ik heb zelf vastgesteld dat je daar vaak zeer interessante theoretische boeken over kunt lezen, maar heel weinig doeboeken.

Minister, neem die bekommernis zeker mee, zodat het echt iets is waarmee lokale bestuurders en ambtenaren heel snel aan de slag kunnen gaan op hun schaal en niveau.

De voorzitter: De heer Vaneeckhout heeft het woord.

Jeremie Vaneeckhout (Groen): Het is inderdaad goed om hier voldoende aandacht aan te geven, want het is iets belangrijks. Het is mijn rotsvaste overtuiging dat beleid dat wordt vormgegeven met een hogere betrokkenheid, beter beleid is dat sneller geïmplementeerd, gerespecteerd en uitgevoerd wordt. De heer Warnez had het over de budgettaire impact van een aantal keuzes of risico's die ermee samenhangen. Op het einde van de rit, zowel inzake timing als inzake kostprijs, valt er winst mee te boeken.

Zowel de algemene vraag over participatie als de specifieke invulling van het 'right to challenge' zijn wingebieden voor een lokaal bestuur. In die zin wil ik me aansluiten bij het pleidooi van mevrouw Partyka om onze inspirerende rol als Vlaamse overheid niet in een soort keizer-kostermentaliteit te laten uitmonden. Daar zijn we stilaan helemaal van af en dat moeten we ook zo houden. De echte inspirerende rol, dynamiek geven aan de lokale besturen, hen mee op sleeptouw nemen, dat is heel belangrijk.

We geven bewust veel meer autonomie aan de lokale besturen. Laat ons dan ook de energie die is vrijgekomen, steken in het inspireren van de lokale besturen. Laten we hen mee op sleeptouw nemen, niet alleen de sterke voortrekkers, maar ook de volgers die wat meer duwtjes in de rug nodig hebben, omdat we er als Vlaamse overheid van overtuigd zijn dat dat beter beleid oplevert.

Minister, we zijn heel ambitieus als het gaat over participatie en betrokkenheid bij lokale besturen, maar misschien kunnen we zelf ook stappen zetten als Vlaamse overheid om op die manier lokale besturen te inspireren. Wilt u zelf nog concrete terreinen binnen de Vlaamse overheid verkennen in de komende maanden, waar we participatie en eventueel het 'right to challenge' op ons niveau kunnen waarmaken? Misschien is dat nog veel beter, namelijk lokale besturen in de praktijk via doelgerichte voorstellen inspireren. Het is gemakkelijk om van hieruit te zeggen dat ze participatief moeten zijn, dat dat een meerwaarde is, maar misschien zijn er nog terreinen waar we zelf kunnen groeien als Vlaamse overheid.

Kris Van Dijck (N-VA): Minister, velen hier zijn wat jonger dan ik, maar hoe komt het dat we de laatste twintig jaar in dit land geen discussie hebben gehad over de berging van nucleair afval? Daar moet u eens even bij stilstaan. In de jaren 90 was dat een hot onderwerp en hadden we veel betogingen. In die periode is men gestart met een copartnerschap met lokaal bestuur, met burgers, met ondernemingen en met de instelling die daarvoor was bevoegd, om in partnerschap naar een oplossing te zoeken.

Ik wil maar zeggen dat dat systemen zijn die heel moeilijke beslissingen kunnen nemen.

En inderdaad, ik geloof ook niet in een referendum 'ja of neen', maar wel in een copartnerschap, mensen mee engageren om een antwoord te geven op moeilijke vragen.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Dank u, voorzitter, voor die heel concrete invulling van wat participatie kan betekenen. Ik heb begrepen dat mevrouw Partyka dringend moest vertrekken. Alle begrip daarvoor.

Nu, dit is een heel fundamenteel en belangrijk debat. Ik ben ook blij met de positieve reacties op de initiatieven die we nu gaan nemen en waar we nogal wat uit moeten leren, omdat dit eigenlijk gaat over: hoe organiseren we democratie? Hoe organiseren we besluitvorming?

Collega Partyka heeft terecht gezegd dat wij eigenlijk uit een systeem komen van een representatieve democratie die we lokaal aanvulden – niet alleen lokaal, maar ik beperk me even tot het lokale – door geïnstitutionaliseerde adviesraden. We voelen allemaal, of dat is mijn overtuiging, dat die adviesraden niet meer de kracht hebben die ze ooit hebben gehad. Ik ben daarmee niet die adviesraden aan het weggooiden. Ik zeg niet dat we ze moeten afschaffen, daar gaat het niet over. Maar hun legitimiteit om heel de samenleving te overspannen, op alle domeinen, is volgens mij echt wel aangetast. Wat gebeurt er? We zien dat er overal nieuwe wegen worden gezocht, bottom-up, van mensen die op een andere manier willen participeren. Goede lokale besturen, van allerlei soorten en maten, proberen daarop in te spelen, proberen dat te faciliteren, proberen zelf het initiatief, het voortouw, te nemen om dat te doen. Eigenlijk is de vraag: wat werkt er en wat werkt er niet? Wat is er efficiënt en wat niet? Kunnen we randvoorwaarden bepalen om te zien wat werkt of wat niet werkt?

Ik heb daarnet misschien een beetje te kort door de bocht aan mevrouw Partyka gezegd – maar dat ging over het heel specifieke van de meerjarenplanning – dat we geen enkel initiatief moeten nemen. Ik denk wel dat we moeten opletten dat we het landschap niet vestarren omdat die participatieve beweging die we nu zien, net heel creatief is, zich heel snel aanpast, verandert, nieuwe, ook technologische, dingen gebruikt. De samenleving evolueert zeer snel. We mogen dat niet te snel laten stollen door dat in een decretaal kader te gieten. Dat is mijn bezorgdheid. Als we al decretaale standpunten moeten innemen, of stappen moeten zetten, moeten we net wat nu niet kan, maar wat we lokaal graag zouden doen, gaan faciliteren, moeten we meer vrijheid en ruimte creëren.

Een tweede punt was de vraag van collega Van Miert, namelijk dat we dingen aanreiken aan lokale besturen die een houvast geven. We reiken dingen aan die kunnen werken, die hun deugdzaamheid hebben bewezen. Dat is een stappenplan, een doeboek van collega Ongena, die niet te veel theorie wil, maar wel dat in de praktijk wordt uitgelegd welk model of voorbeeld zou kunnen worden gebruikt om burgers te betrekken. Dat is net de inzet van dat laboratorium. Blijkt uit die resultaten dat we toch decretaal een aantal zaken kunnen of moeten doen, dan gaan we natuurlijk niet neen zeggen. Maar ik zou er echt voor opletten dat we niet een beweging die nu aan het groeien is, die nog maar tot wasdom aan het komen is, die velen inspireert, nu snel in een decreet gaan betonneren. Ik zeg ook niet dat dat de bedoeling was van collega Partyka, maar dat is mijn angst. We mogen het niet laten stollen. Laat duizend bloemen maar bloeien, en we zullen wel zien wat het resultaat is.

Mevrouw Goeman, u moet altijd lachen als ik over ... Het is niet omdat ik een communist citeer dat ik een communist ben.

Het right to challenge – belangrijke vraag van collega Warnez – bevat twee elementen. Het eerste element is dat we moeten opletten dat dat right to challenge niet wordt gebruikt om vandaag bepaalde procedures van aanbesteding en dergelijke

meer te omzeilen, via mooie labels. Daarover moeten we inderdaad waken. Dat moeten we in het laboratorium verder bekijken. Een tweede vraag was: bedrijven, kunnen die ook 'challengen'? Onze focus ligt hier op burgers. Daar moeten we naar kijken.

De facto challenges bedrijven lokale besturen al. Bedrijven zeggen soms: 'Burgemeester, als je deze of gene taak aan ons uitbesteedt, dan gaan we die goedkoper en efficiënter doen.' Dat gebeurt de dag van vandaag regelmatig en dat is de facto eigenlijk ook een vorm van 'right to challenge', die iedereen in principe heeft.

Hier willen we natuurlijk iets anders. Hier willen we bijna systematisch toelaten dat lokale besturen die daarvoor openstaan, kunnen zeggen dat burgers tot bij hen kunnen komen. De kostprijs kan daarbij een element zijn, maar dat is voor mij niet het enige element. Een bestuur kan ook zeggen dat een bepaalde taak niet per se goedkoper hoeft, en kan in de plaats kwaliteit, bereik of creativiteit vooropstellen. Dat moet ook kunnen.

Vandaag moeten we dat dus breed bekijken. Laat dat laboratorium zijn werk voor een stuk doen. We moeten daar regelmatig over rapporteren. En als wij erin slagen om in deze bestuursperiode een aantal goede krijtlijnen uit te zetten, goede handvatten te geven, een bestpracticeshandboek op te stellen, een aantal decretale hinderpalen weg te werken en die cultuur van nieuwe participatie echt in te bedden in onze besturen, dan denk ik dat we goed werk geleverd hebben.

Over een paar jaar zal zich dan misschien de vraag opdringen – en dan zal het nog acuter zijn dan vandaag – of er niet een aantal dingen tot wasdom zijn gekomen die we moeten institutionaliseren. Nu mogen we dat echter nog niet doen, want het is nog wat te vroeg daarvoor.

De voorzitter: Mevrouw Partyka heeft het woord.

Katrien Partyka (CD&V): Ik denk dat dit een interessant debat is. Bij gelegenheid, als er eens een aanleiding is, dan kunnen we hier misschien eens een hoorzitting of gedachtewisseling rond organiseren met deze commissie, want het kader van deze vraag is daar misschien wat te eng voor.

We zijn het er hier helemaal over eens, hoor. Niemand vraagt om alles nu al in regels te gieten, maar wel om de institutionele kennis op te bouwen, via een of ander kenniscentrum of op een andere manier, zodat het geen verspreid gegeven heeft. Maar als er eens goede aanleiding toe is, kunnen we hierover van gedachten wisselen. We zijn het in elk geval helemaal eens met de visie hieromtrent.

De voorzitter: De heer Van Miert heeft het woord.

Paul Van Miert (N-VA): Daar sluit ik me graag bij aan, voorzitter.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Paul Van Miert aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de uitwerking van het wijkverbeteringscontract – 1487 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer Van Miert heeft het woord.

Paul Van Miert (N-VA): Voorzitter, minister, collega's, deze vraag gaat ook een beetje in de richting van het debat over burgerparticipatie dat we net hebben gevoerd.

Minister, wijkverbeteringscontracten zijn opgenomen in het regeerakkoord. Een efficiënte, slagkrachtige, transparante, burgergerichte en toegankelijke overheid is de basis voor het creëren van welvaart, welzijn en vertrouwen bij de Vlaamse burger. Daarom zet de Vlaamse Regering meer dan ooit in op een bestuursmodel dat uitgaat van twee sterke polen: sterke lokale besturen enerzijds en een kaderstellende Vlaamse overheid anderzijds. Een concreet voorstel uit het regeerakkoord is het sluiten van wijkverbeteringscontracten tussen de Vlaamse Regering en het betrokken lokaal bestuur om tot een versterkte aanpak van kwetsbare wijken te komen. Ik zou toch niet te gauw aan burgers zeggen dat ze in een kwetsbare wijk wonen. In onze stad zoekt men nog uit hoe we dat anders kunnen formuleren want 'kwetsbare wijk' is een redelijk pejoratief begrip.

Doordat steden en gemeenten het dichtst bij de burger staan en dus het best geplaatst zijn om de lokale situaties te beoordelen, wordt er verwacht dat zij het initiatief nemen om in te tekenen op een Vlaamse oproep.

Minister, hoe ziet u de verdere uitwerking van deze wijkverbeteringscontracten? Wat is het kader en welke criteria worden gehanteerd? Aan welke mix van kordate en zachte maatregelen denkt u? Wat is de timing? Welke aanpak beoogt u vanuit de gemeenten en steden?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mijnheer Van Miert, ik dank u voor uw vraag. Ik ga ook eerlijk antwoorden: er is nog heel wat voorbereidend werk. We staan in dit dossier nog niet heel ver. We hebben gelukkig nog vier en een half jaar.

Het is een heel nieuw spoor dat in het regeerakkoord staat waar we evident werk van willen maken. Maar om het op een goede en voldoende vernieuwende manier te doen die verder gaat dan het samenrapen van wat vandaag bestaat, is er nog studiewerk nodig.

U stelt zich vragen over het begrip kwetsbare wijken. Ik begrijp dat sommigen dat stigmatiserend kunnen vinden en dat we moeten nadenken over een andere terminologie. Het is niet de meest moeilijke uitdaging. Lokale besturen zijn het best geplaatst om te beoordelen welke wijken extra inspanningen vragen en welke niet. Het moeten wijken zijn die zich kenmerken door verschillende problematieken die zich op een zekere schaal afspelen zoals wonen, opleiding, werk, samenleven, sociale mix. Het zijn elementen die kunnen maken dat een wijk in aanmerking komt voor een wijkverbeteringscontract. Het vereist vaak een integrale aanpak waarvoor de bestaande instrumenten op zich niet sterk genoeg zijn om echt een verschil te maken.

Ik denk dat het een soort contract moet zijn of een afsprakenkader dat een lokaal bestuur met Vlaanderen deelt. De focus ligt niet op een openen van een nieuwe budgettaire lijn. 41 procent van de beleidsruimte in Vlaanderen is doorgeschoven naar lokale besturen. Ik zou graag hebben dat het nog meer is, maar er zijn grenzen. We moeten redelijk zijn.

Voor mij komen principieel alle gemeenten in aanmerking. Ik kan me voorstellen dat ook kleinere gemeenten behoefte hebben aan een wijkverbeteringscontract.

U vraagt naar de mix van maatregelen. Dat is de grote uitdaging. Een wijkverbeteringscontract, dat klinkt goed, maar wat ga je daar dan in stoppen, wat zijn die zachte en harde maatregelen? Je creëert een regelluwe zone, maar dat vraagt nog wat verder onderzoek.

Ik geef enkele hypothetische voorbeelden, die nog niet zijn onderzocht. Ik kan me voorstellen dat je in een bepaalde wijk de toewijzingsregels voor sociale huisvesting

anders definieert omdat dat daar nodig is. We kunnen het fiscale regime in die wijk, onroerende voorheffing of andere belastingen, anders bekijken. We kunnen iets specifiek doen rond huisvuilzakken. We kunnen een aanklappende aanpak van veelplegers versterken. Hier zitten we snel bij de federale overheid, maar op het Vlaamse niveau kunnen we misschien extra zaken doen inzake bijzondere jeugdzorg. We kunnen bouwnormeringen specifiek maken omdat we bepaalde groepen willen aantrekken in die wijk. We kunnen afwijkingen voorzien op het Energiedecreet, zoals laatst de stad Genk heeft gedaan met het dossier Thor Park.

Ik geef ootmoedig toe dat ik niet erg concreet ben, maar het zijn zulke bouwstenen en puzzelstukken die naar een wijkverbeteringscontract kunnen leiden.

Mijnheer De Loor, we gaan een aantal zaken bekijken. Misschien kan dat in Brussel. Daar zijn namelijk duurzame wijkcontracten, maar ook in Nederland zijn er City Deals. In Denemarken heb je 'kvarterløft'. Daar kunnen we inspiratie halen. We willen grondiger bekijken hoe men dat daar doet, en wat het betekent. Vaak gaat het echter over semantiek, en daarin ben ik niet geïnteresseerd. Ik ben geïnteresseerd in een echt wijkverbeteringscontract, maar dan moet het voldoende substantieel zijn en moeten we ook decretaal via die contracten een verschil kunnen maken.

Wijkverbeteringscontracten kunnen bijvoorbeeld ook via de klimaatuitdaging iets betekenen. Op een wijk die wat verloederd is, kunnen we extra inzetten, bijvoorbeeld met voetpaden die anderhalve meter breed zijn. Als je radicaal wilt vergroenen, kan dat soms een probleem zijn. We kunnen ook maatregelen nemen voor de kwaliteit van woningen.

Daar hebben we echt nog wel wat studiewerk. U mag het me niet kwalijk nemen, maar ik ga hier geen timing op zetten. Ik ga dit niet voor mij uitschuiven, want ik vind het zelf een heel interessant concept. Ik wil echt mijn tijd nemen samen met mijn administratie en met deskundigen om na te gaan wat we hier echt mee kunnen aanvangen. Als het maar iets is dat zaken in de marge verandert, dan moeten we dat niet doen.

Dit is de stand van zaken. Het is nog vaag, maar misschien geeft het al een klein beetje een invulling aan de richting die we zouden willen uitgaan.

De voorzitter: De heer Van Miert heeft het woord.

Paul Van Miert (N-VA): Minister, ik dank u voor uw oprechte antwoord. Alles kan natuurlijk niet in één dag of in één jaar van de legislatuur. De reden waarom ik met deze vraag bij u kom, is omdat we in onze eigen stad een dergelijk project hebben opgestart, om te beginnen een onderzoek in samenwerking met Samenlevingsopbouw Antwerpen provincie. Zo hebben we een aantal wijken gedefinieerd waar we letterlijk de boer opgaan, van deur tot deur. We hebben interne experts vanuit onze eigen administratie aangesteld en ook een aantal externe experts en sleutelfiguren in de buurt.

Minister, u bent oprecht als u zegt dat we hier budgettair niks moeten verwachten, want er zijn al zware inspanningen gebeurd voor gemeenten en zeker ook voor steden door deze Vlaamse Regering. We begrijpen dat de financiën niet oneindig zijn.

Eind dit jaar zullen we met veel informatie komen die we zullen moeten omzetten in effectieve maatregelen. Ook daar zit je dan weer met een probleem als lokaal bestuur, zeker in een kleinere centrumstad als Turnhout. We hebben niet al die expertise, de geschoolde krachten en de ambtenaren, die je waarschijnlijk nodig hebt om dat in een goed traject te gieten. Vanuit die optiek wou ik weten of daar al sprake was van een idee. U bent daar duidelijk op aan het werken. We zullen in ieder geval die lijn verder zetten. Tegen de tijd dat wij klaar zijn, hebt u misschien een idee waar we elkaar kunnen vinden om daar een waardevolle invulling aan te geven.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord. *(Opmerkingen)*

Ah, de heer Vaneeckhout had nog het woord gevraagd.

Jeremie Vaneeckhout (Groen): Voorzitter, ik zit uit uw ooghoek, denk ik. *(Gelach)*

De voorzitter: Ja, u zit inderdaad uit mijn ooghoek.

Als ik heel breed kon kijken, was ik piloot geworden. *(Gelach)*

Jeremie Vaneeckhout (Groen): Ik vond het op deze plaats iets knusser. *(Gelach. Opmerkingen)*

Nadia Sminate (N-VA): Het is trouwens wetenschappelijk bewezen dat vrouwen een breder blikveld hebben dan mannen. *(Gelach. Opmerkingen)*

Ik zoek het op. *(Gelach)*

Jeremie Vaneeckhout (Groen): Ik geef alvast mevrouw Sminate gelijk. *(Gelach)*

Dit was alweer een interessante vraag. Onze fractie is van mening dat we dit niet op de lange baan mogen schuiven. Ik begrijp dat er tijd nodig is. Hierover is er niet zoveel terug te vinden, we kunnen niet zomaar een model overplanten. Laten we dat werk inderdaad ernstig en rustig aanpakken, samen met de VVSG. Dit maakt wel maatwerk mogelijk in gemeenten. Lokale besturen worstelen er soms mee om instrumenten te hebben die ze specifiek in bepaalde wijken of buurten kunnen inzetten. U hebt absoluut onze steun daarvoor. We hopen de komende maanden alvast mee te mogen denken vanuit deze commissie.

De voorzitter: Minister, het is altijd goed als er collega's willen meedenken. U hebt het woord.

Minister Bart Somers: Ik wil nog twee elementen aanhalen.

Mijnheer Van Miert, als u in Turnhout bezig bent met zo'n benadering in een aantal wijken en als u zoekt naar formules voor een wijkverbeteringscontract, dan wil ik u de hand reiken. We moeten zoeken waar dat kan: ik wil graag dat mijn kabinet contact opneemt met u om te kijken of we daar geen pilootproject van kunnen maken om te leren en samen te ontdekken wat al dan niet kan. Ik zou niet wachten tot u klaar bent en wij klaar zijn, maar laten we gewoon de handen in elkaar slaan en kijken wat er in Turnhout op dat gebied mogelijk is. We doen geen beloften, het wordt zoeken. Maar zoeken op basis van een casus kan ons op het spoor zetten naar een wijkverbeteringscontract.

Ik doe hetzelfde aanbod aan de heer Vaneeckhout: als er ideeën zijn, niet alleen bij u, maar ook in andere fracties, die een concrete invulling kunnen geven aan wat een wijkverbeteringscontract zou kunnen zijn ieder vanuit zijn eigen ervaring, dan staan we daarvoor open. Het enige waarvoor we moeten opletten, is dat wijkverbeteringscontracten niet gebruikt worden om bestaande regels te omzeilen. Dat is niet de bedoeling – en dat is ook niet wat u suggereerde. Het is wel een achterliggend gevaar. Niemand van ons is daar blind voor. Het gaat om een integrale compacte aanpak van een bepaalde buurt of wijk met complexe uitdagingen die we versneld of in de diepte willen aanpakken. Met de bestaande instrumenten zou dat jaren duren en is soms maar gemorrel in de marge. Hier wordt er gezegd: 'Wat kunnen we hiermee doen? Help ons hiermee.'

Mijn vraag aan alle fracties in deze commissie is dus: als er goede ideeën zijn, dan staan we ervoor open. Het is zeker geen eenrichtingsverkeer. Meer nog, het primaat zit bij de parlementsleden. Wij willen met een open geest zoeken naar middelen en wegen om dat mogelijk te maken. Bij de bespreking van het regeerakkoord was er

hierover veel principieel enthousiasme, maar dan waren de concrete suggesties niet zo talrijk. Op dat punt is dus nog wel wat werk te doen.

De voorzitter: De heer Van Miert heeft het woord.

Paul Van Miert (N-VA): Minister, hartelijk dank voor uw uitgestoken hand. Wij gaan daar zeker gebruik van maken. Onze stad is een kleine centrumstad die de laatste jaren niettemin heel wat nieuwkomers te verwerken heeft gekregen van over de hele wereld, en die ook met een sterkere vergrijzing te maken heeft dan in andere steden in de Kempen. Dat zorgt voor een enorme rek op onze samenleving. We hebben dan ook heel dringend nood aan actieplannen ter zake. We hebben een tiental van die verdelingen gemaakt en gaan nu effectief de boer op. Zodra wij informatie hebben, hopen wij dat we de mensen kunnen vinden, zodat we kunnen kijken hoe we daarmee verdergaan.

De voorzitter: Mevrouw Sminate heeft het woord.

Nadia Sminate (N-VA): Ik wil toch nog melden dat ik het onderzoek over het blikveld van mannen en vrouwen heb gevonden. Ik lees even voor: "Uit onderzoek is gebleken dat het blikveld van een man bijna vooruit is en dat het blikveld bij een vrouw vele malen breder is. Hierdoor kunnen ze meerdere dingen in de gaten houden. Dit verklaart ook dat vrouwen soms niet snappen dat mannen bepaalde dingen niet zien." En zo gaat het verder. *(Gelach)*

De voorzitter: Ik ben zeer blij met deze tussenkomst. Nu kan ik in mijn verdere leven veel uitleggen. Mijn vrouw vraagt me soms: 'Allee, zie jij dat niet?' Wel nee, ik heb dat niet gezien. Nu weten we waarom. *(Gelach)*

Nadia Sminate (N-VA): Ik zal het onderzoek naar de commissiesecretaris doorsturen voor het verslag. *(Gelach)*

De voorzitter: Prachtig!

Minister Bart Somers: Wij hebben wel meer focus. *(Opmerkingen van Nadia Sminate)*

Ah, dat staat erin, maar dat heb je wel niet voorgelezen! *(Gelach)*

De voorzitter: Mijnheer Vaneekhout, eigenlijk is dit een fingerwijzing naar u: u moet meer in het midden komen zitten en niet in het hoekje.

Jeremie Vaneekhout (Groen): Ik ben bewust van plaats veranderd om alles beter te zien. *(Gelach)*

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Jeremie Vaneekhout aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de uittredingsvergoedingen voor lokale mandatarissen – 1508 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer Vaneekhout heeft het woord.

Jeremie Vaneekhout (Groen): Minister, in het februarinummer van het onvolprezen blad 'Lokaal' van de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VMSG) stond een bijzonder interessant stuk over de uittredingsvergoedingen voor lokale uitvoerende mandatarissen. De titel 'Een jaar uittredingsvergoeding: Wat weten

we (niet)?' wekte meteen onze interesse op, want in 2019 konden burgemeesters en schepenen die niet herverkozen raakten, voor het eerst terugvallen op een uittredingsvergoeding. Die bijsturing is er gekomen om het inkomensverlies na een mandaat voor een stuk te gaan compenseren. De compensatie is beperkt tot twaalf maanden voor mensen die twee volledige opeenvolgende legislaturen hun mandaat uitoefenden. Dit betekent dat de laatste vergoedingen eind vorig jaar werden uitbetaald en er dus een balans kon en kan worden opgemaakt van het systeem.

Wat meteen opvalt in het artikel is hoe vaak er gesproken wordt in de voorwaardelijke wijs: interpretaties, vraagtekens en mogelijke discussiepunten. Dat maakt meteen duidelijk dat het nog niet helemaal duidelijk is wat de impact van deze bijsturing is en dat het ook moeilijk was om te anticiperen op operationele valkuilen. Het moet natuurlijk de bedoeling zijn om de marges voor interpretatie in die nieuwe regelgeving zo klein mogelijk te houden, zeker wanneer het om het inkomen van mensen gaat en des te meer wanneer het om gemeenschapsgeld gaat.

In 2019 slaagde het Agentschap Binnenlands Bestuur (ABB) erin om bij de meeste knelpunten een knoop door te hakken, maar wij willen de kans niet laten voorbijgaan om het systeem grondig te evalueren en remediëringen naar voren te schuiven, voor zover dat nodig is, zodat we met het oog op 2024 kunnen bijsturen.

Wat is uw eerste aanvoelen bij de manier waarop het stelsel van uittredingsvergoedingen tot stand is gekomen? Herkent u zich in de analyse van de VVSG?

Wat zijn volgens u de grootste knelpunten?

Waren er veel onduidelijkheden die in de loop van het jaar geïnterpreteerd moesten worden? Leidde dit tot consequente beslissingen?

Ving u signalen op van vermeend misbruik van het systeem of schemergrijze achterpoortjes die naar de geest van de regelgeving dienen gesloten te worden? Hoe zult u die eventuele achterpoortjes aanpakken?

Plant u een evaluatie van het systeem? Op welke termijn? In welke mate zult u daarvoor samenwerken met onze vrienden bij de VVSG?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Collega's, vooreerst wil ik opmerken dat de regeling van uittredingsvergoedingen van lokale mandatarissen gebonden is aan veel striktere voorwaarden en beperkingen in vergelijking met de uittredingsvergoedingen op andere niveaus. Het is belangrijk om dit even op te merken.

De regeling is een tijdelijk opvangnet voor uitvoerende mandatarissen die na een lange carrière als mandataris ander werk moeten vinden.

Bij de inwerkingtreding van nieuwe regelgeving rijzen altijd vragen bij de effectieve toepassing ervan. Vragen duiden ook niet steeds op een onduidelijk beleid. Lokale besturen willen zekerheid dat ze de regelgeving correct toepassen en dat het bedrag van de vergoeding juist werd berekend. Mijn administratie, de administratie van de heer Windey, heeft echter heel efficiënt en effectief gereageerd, dit onder meer in overleg met de VVSG. Ik wens het Agentschap Binnenlands Bestuur hiermee te feliciteren.

De meeste 'onduidelijkheden' die in het artikel worden aangehaald, waren reeds uitgeklaard in de maanden voor de inwerkingtreding van de nieuwe regels in het decreet van 22 december 2017 over het lokaal bestuur en het besluit van de Vlaamse Regering van 6 juli 2018 houdende het statuut van de lokale mandataris.

De meeste vragen die in 2019 nog om antwoord vroegen, hadden vooral te maken met aspecten van de uittredingsvergoeding die niet behoren tot de Vlaamse

bevoegdheid en zijn federale materie. Denk maar aan sociaal- en fiscaalrechtelijke behandeling van de uittredingsvergoeding of de mogelijkheden tot cumulatie van de uittredingsvergoeding met vervangingsinkomens. Mijn administratie heeft voor de inwerkingtreding van de regelgeving hierover veelvuldig gecommuniceerd met de bevoegde federale ministers of instanties.

U vraagt wat de grootste knelpunten waren. Uit analyse van de adviesvragen die bij het Agentschap Binnenlands Bestuur zijn binnengekomen, blijkt dat de meeste vragen betrekking hebben op de praktische toepassing van de regels. Hoe moet de aanvraag van de vergoeding bij het bestuur gebeuren? Hoe moet het bedrag van de uittredingsvergoeding worden berekend en door wie moet dit worden vastgesteld? Wat moet in functie van een bijpassing met de uittredingsvergoeding worden begrepen onder het begrip 'beroepsinkomen'?

Alle vragen werden beantwoord via FAQ's die nog steeds raadpleegbaar zijn op de website van ABB.

Waren er veel onduidelijkheden die in de loop van het jaar moesten worden geïnterpreteerd? Leidde dit steeds tot consequente beslissingen? Uit analyse van de adviesvragen bleken er in 2019 nog vragen te zijn over volgende onderwerpen. Gedurende de eerste weken: of een eindejaarstoelage en vakantiegeld bij uitdiensttreding aanzien moesten worden als een beroepsinkomen; aspecten die geregeld worden door andere federale instanties; cijfermatige vragen, bijvoorbeeld wat moet in aanmerking worden genomen als beroepsinkomen voor zelfstandige gewezen mandatarissen, invulling van termen als 'beroepsinkomen' of 'laatste jaarwedde' in zeer specifieke cases.

In de gevallen waar overleg met andere instanties noodzakelijk was, zorgde de administratie ABB voor de coördinatie en de eenvormigheid van de verstrekte adviezen.

Ving ik signalen op van vermeend misbruik van het systeem of schemergrijze achterpoortjes? De Vlaamse regelgeving is zo opgesteld dat geen politieke willekeur mogelijk is. Indien de betrokkene voldoet aan de voorwaarden gesteld in artikel 149 van het decreet op de lokale besturen en artikel 14 van het besluit van de Vlaamse Regering over het statuut van de lokale mandataris, en hij een verklaring op erewoord indient waaruit blijkt dat hij geen beroepsinkomen geniet of een beroepsinkomen dat lager ligt dan het bedrag van de uittredingsvergoeding, dan heeft hij recht op een uitbetaling van de vergoeding. Het bestuur heeft hierin geen beoordelingsmacht en er kan dan ook geen willekeur zijn in wie een uittredingsvergoeding krijgt uitbetaald.

Zoals gezegd, wordt gewerkt met een verklaring op erewoord waarin de uittredend mandataris moet aangeven welke beroepsinkomsten hij geniet. Het komt aan elke mandataris toe om hier, net zoals gedurende zijn mandaat, integer te handelen en dit correct in te vullen. Indien er toch een vermoeden is bij het bestuur dat dit niet correct zou zijn, dan kan zij nog altijd klacht indienen bij het parket wegens mogelijke valsheid in geschrifte.

Wat betreft mandatarissen die onbetaald verlof blijven nemen bij hun werkgever om zo recht te hebben op de volledige uittredingsvergoeding, zoals in het artikel van de VVSG wordt aangehaald: dit valt moeilijk uit te sluiten door regelgeving. Ik weet niet goed hoe je dat kunt uitsluiten. Het is de vrije keuze van de mandataris of hij onmiddellijk na beëindiging van zijn mandaat terug aan het werk gaat. De decreetgever kan hem hier moeilijk toe dwingen. ABB heeft in totaal drie klachten ontvangen in verband met het al dan niet uitbetalen van de uittredingsvergoeding.

Plan ik een grondige evaluatie van het systeem en op welke termijn? Zoals reeds aangekondigd in de commissie zal een evaluatie van het statuut van de mandataris plaatsvinden en vanzelfsprekend zal hierbij ook een beleidsevaluatie plaatsvinden van de regeling rond de uittredingsvergoeding. Hier kan ik nog geen exacte timing

op plakken. We zullen hierin ook de VVSG betrekken en hun bemerkingen en knelpunten meenemen in deze evaluatie. Zij krijgen immers signalen uit het werkveld over de toepassing van zowel het decreet als over het besluit van de Vlaamse Regering houdende het statuut van de lokale mandataris.

De voorzitter: De heer Vaneeckhout heeft het woord.

Jeremie Vaneeckhout (Groen): Minister, ik wil even verduidelijken dat we hier niet zijn om een of andere populistische vraag te stellen over het systeem of om dat verkeerdelijk voor te stellen. Het is een goede zaak voor mandatarissen die hun verantwoordelijkheid nemen op het lokale niveau, zodat ze ook een bepaalde zekerheid hebben na hun mandaat door daar een bepaalde verloning tegenover te stellen.

Het is inderdaad nieuwe regelgeving, die heel eenvoudig klinkt bij een eerste blik, maar bij de operationele vertaling heel complex blijkt te zijn. We krijgen veel vragen uit allerlei richtingen over hoe dat wordt geïnterpreteerd, wat beroepsinkomen is, hoe we omgaan met mensen die zelfbewust kiezen om toch nog een tijd thuis te blijven. Er zijn ook verhalen over mensen die door een vennootschap worden betaald en uiteindelijk minder loon zouden ontvangen om op die manier toch de volledige uittredingsvergoeding te krijgen. We zijn aan onszelf verplicht om uit te kijken – verklaringen op eer, allemaal goed en wel – of er geen signalen zijn over misbruik die ingaan tegen de letter van de wet, maar ook tegen de geest van deze regelgeving. Daarom willen we graag een pleidooi houden om die evaluatie grondig te doen.

Als ik de indicatieve planning mag geloven, hebben we volgende week een ontmoeting met vertegenwoordigers van de VVSG over het statuut. Ik ga ervan uit dat dit eventueel ook daar aan bod kan komen. Het is ook goed dat er maar drie klachten zijn. Het toont dat er geen massaal misbruik zal zijn.

Minister, is het op dit moment uw intentie om dingen bij te sturen richting 2024? Bent u van plan om grosso modo, zoals het er vandaag uitziet, alles aan te houden zoals het nu is, omdat er geen vermoeden is van problemen?

De voorzitter: De heer Vandeput heeft het woord.

Steven Vandeput (N-VA): De vorige Vlaamse Regering heeft een goed initiatief genomen om wat zekerheid te geven aan mensen die politiek hun nek uitsteken en vaak bij het niet kunnen verlengen van hun mandaat wat goed te maken hebben.

Minister, het is duidelijk dat het nieuwe regelgeving is. Het is dan ook onderhevig aan evaluatie en desgevallend bijsturing. Dat is vanzelfsprekend.

De definitie 'beroepsinkomen' is inderdaad een heel moeilijke definitie. Daarvoor moet er een rechtszekere oplossing komen, met de bedoeling dat men niet zomaar een uitkering krijgt als een verworven recht, maar dat het wel een vangnet is voor degene die er naast valt. Daarom is het wellicht goed om te weten over hoeveel gevallen we spreken. Hebt u een zicht op het aantal? Misschien is het nuttig om te onderzoeken hoeveel mensen in aanmerking zouden kunnen komen, of die er effectief een beroep op hebben gedaan.

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (sp.a): Dit is inderdaad een zeer interessante vraag om uitleg, want het is een niet-onbelangrijk thema, dat mensen zekerheid biedt op het feit dat ze politiek hun nek hebben uitgestoken. Het is ook een thema waarover met een zekere schroom wordt gecommuniceerd, of niet gecommuniceerd of omgegaan.

Ik had ook een vraag over het aantal uittredingsvergoedingen voor lokale mandatarissen. We zien dan wat de cijfers geven op termijn, eenmaal die oefening is

gemaakt. Minister, bent u van oordeel, met de informatie waarover u nu beschikt, of er decretale aanpassingen nodig zullen zijn, of er aanpassingen nodig zijn aan andere regelgevingen om een aantal zaken in de toekomst te ondervangen?

Ik ben ook heel tevreden om te horen dat er geen politieke spelletjes rond worden gespeeld op lokaal niveau, dat het geen deel uitmaakt van politieke willekeur.

Ik heb nog een specifieke vraag. U hebt verwezen naar een aantal federale materies waar ook soms een conflict mee was, onder andere die cumul met een vervangingsinkomen. Is dat momenteel volledig uitgeklaard of zijn daar nog zaken hangende?

Tot slot zou ik opnieuw van de gelegenheid willen gebruik maken om het Agentschap Binnenlands Bestuur, de diensten van de heer Windey, te feliciteren met hun professionele aanpak. Zeker als het over het inkomen van mensen gaat, is dat absoluut een vereiste.

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (CD&V): Ik sluit uiteraard aan bij de collega's rond de positiviteit die we moeten hebben voor het systeem. We hebben allemaal vragen gehad. Een evaluatie is dus zinvol. Ik heb nog een korte vraag over die verklaring op eer. Hebt u weet van klachten bij het parket? Ik weet dat u het parket niet bent, maar hebt u er weet van of er klachten zijn?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Eerst en vooral, dank aan alle sprekers die het belang van dit systeem erkennen. Dat is een sluitstuk van een sociaal statuut van een lokale uitvoerend mandataris. We moeten inderdaad goed blijven bewaken of de manier waarop dat concreet invulling krijgt, juist gebeurt. Tot nu toe is het aantal klachten beperkt. Ik heb geen weet van klachten bij het parket. Ik kan daar niet bevestigend op antwoorden.

Over wat mijnheer Vandeput vraagt, zullen we bij de administratie gaan kijken of we daar een begin van antwoord kunnen op geven, over aantallen en dergelijke meer, om een beetje een betere foto te hebben.

We gaan heel binnenkort, volgende week, over het statuut praten. Misschien moeten wij kijken of we ook een antwoord hebben op de vraag van de heer De Loor, namelijk: zijn alle problemen nu uitgeklaard, ja of neen? Ik denk dat het overgrote deel uitgeklaard is. Of nu het laatste probleem al uitgeklaard is? Er kunnen altijd nieuwe problemen ontstaan. We leven nu eenmaal in een complexe samenleving, met heel complexe regelgeving. Mij lijkt het dat de problemen uitgeklaard zijn, maar we gaan voor alle zekerheid nog eens checken of er geen problemen meer hangende zijn, of alles helder is.

De vraag om een betere definitie van 'beroepsinkomen' te hebben, is moeilijk. Dat is bijna een fiscaalrechtelijke regeling. Ik weet niet of we ons daaraan moeten wagen. Mijn antwoord aan de heer Vaneeckhout: ik zou grosso modo, in algemene termen, deze regeling willen behouden. Ik heb niet het gevoel dat er nood is aan een grote decretale ingreep om een en ander bij te sturen op de informatie die we nu hebben. Maar we gaan de puzzelstukken die gevraagd zijn, nog proberen in te zamelen om het dossier nog wat verder te vervolledigen. Alleszins bedank ik voor de vraagstellingen.

De voorzitter: De heer Vaneeckhout heeft het woord.

Jeremie Vaneeckhout (Groen): Ik wil eerst en vooral ook aansluiten bij de complimenten aan het Agentschap Binnenlands Bestuur. Mijn vraagstelling was ook zo opgebouwd dat het ging naar het werk van het agentschap. Ik ben er mij

van bewust dat u daar als minister zeer weinig in doet, en dat het eigenlijk het agentschap is die dat waar maakt. *(Opmerkingen)*

Ik kijk uit naar de gedachtewisseling volgende week.

Aansluitend bij uw vraag over de uittredingsvergoeding, minister, zou ik toch willen afsluiten met een slotpleidooi om misschien toch nog eens, vanuit dit huis, de regelgeving die van toepassing is op de lokale mandatarissen te bekijken, om misschien een aantal van die inspiratiebronnen te gebruiken voor onze eigen regelgeving als Vlaamse volksvertegenwoordigers. U hebt terecht gezegd dat het een andere regelgeving is, namelijk dat er meer voorwaarden aan verbonden zijn. Mij lijkt er niet zoveel in de weg te staan om diezelfde voorwaarden toe te passen op ons eigen statuut. Bij dezen, een pleidooi om ook daar elkaar te vinden als bondgenoot.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Sam Van Rooy aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de aanstelling van een nieuwe directeur voor het Agentschap Integratie en Inburgering – 1572 (2019-2020)

VRAAG OM UITLEG van Hannelore Goeman aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de werking van het Agentschap Integratie en Inburgering – 1627 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Wij hebben vernomen dat de heer Jo De Ro vanaf maart, nu dus, de nieuwe directeur wordt van het Agentschap Integratie en Inburgering (AgII). Als redenen voor de aanstelling van de heer De Ro worden onder meer zijn praktijkervaring als schepen, zijn ervaring als Vlaams volksvertegenwoordiger en zijn – en ik citeer – “affiniteit met integratie en inburgering” aangehaald. Deze aanstelling zou volgens de communicatie in de media passen in het kader van het aanpakken van het mismanagement binnen het Agentschap Integratie en Inburgering de afgelopen jaren.

Welke objectieve criteria werden gehanteerd voor het uitschrijven van de vacature voor deze functie? Welke objectieve procedure werd gehanteerd om de heer De Ro te selecteren voor deze vacature?

De partijkleur van de heer De Ro als voormalig Vlaams volksvertegenwoordiger en huidig schepen, is uiteraard gekend. Riskeert deze aanstelling, die volgens de minister een poging is om het mismanagement binnen het Agentschap Integratie en Inburgering aan te pakken, niet net het tegenovergestelde effect te hebben?

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (sp-a): Begin februari konden we in de krant lezen dat u met de grove borstel door het Agentschap Inburgering en Integratie wilt gaan. Dat blijkt dus inderdaad vooral een blauwe borstel te zijn, want de voorbije weken werden een aantal liberalen naar voren geschoven binnen het agentschap: voormalig volksvertegenwoordiger Jo De Ro als algemeen directeur en uw adjunct-kabinetschef Gert Eeraerts, die hier aanwezig is, als nieuwe regeringscommissaris.

Wij twijfelen op geen enkele manier aan de procedure, de aanstelling noch de goede intenties van beide heren, maar het lijkt geen twijfel dat beide heren voor de aartsmoeilijke opdracht staan om samen met de raad van bestuur het complete mismanagement binnen het agentschap aan te pakken.

Dat zal absoluut nodig zijn, want de resultaten van een doorlichting van het Rekenhof, die in de krant lekten en waarover we eerder discussieerden in de plenaire vergadering, blijken maar het topje van de ijsberg te zijn. Ik moet u feliciteren, minister, want u hebt dit alles zeer slim gespeeld. In de plenaire vergadering hebben we vooral een voorbarig debat gevoerd, op basis van wat we in de krant konden lezen. Ondertussen heb ik het rapport wel volledig kunnen lezen en de integrale versie blijkt nogal vernietigend. Het toont aan hoe het beheer van het agentschap de voorbije jaren compleet is mismeesterd en maakt melding van een waslijst aan problemen, die ook vandaag nog aanslepen en waarvan er een aantal niet in de krant vermeld werden. Al dat geknoei heeft de belastingbetaler bovendien ettelijke miljoenen euro's gekost.

De eerste belangrijke conclusie van het Rekenhof is dat de voorspelde efficiëntiewinsten van de inkanteling van een resem organisaties uit de inburgerings- en integratiesector in één agentschap compleet niet gehaald zijn. Erger nog: in plaats van de verwachte 2,9 miljoen euro winst leed het agentschap volgens het Rekenhof een verlies van 7,4 miljoen euro in de eerste drie boekjaren, ondanks een stijgende subsidiëring. Naast te optimistische aannames in het financieel plan wijst het Rekenhof op een onverantwoorde vertraging in de zachte herstructurering tussen 2015 en 2017 en een ondoordachte harmonisering van de arbeidsvoorwaarden van het personeel van de verschillende betrokken organisaties na de inkanteling. Bovendien blijkt dus ook dat het agentschap al na één jaar moest terugkomen op de ambitie om de loon- en personeelsadministratie toe te vertrouwen aan het Agentschap Overheidspersoneel (AgO), opnieuw met een serieus kostenplaatje.

Het Rekenhof stelt zich ten tweede ernstige vragen bij de beslissing om enkel rekening te houden met budgettaire criteria bij de harde herstructureringsronde van het agentschap in 2017, toen ineens 145 voltijdequivalenten (vte's) moesten vertrekken – dat verhaal kennen we allemaal. Het rapport bekritiseert hoe er daarbij geen rekening werd gehouden met de werkelijke personeelsbehoeften en louter werd gekeken naar het voorhanden zijnde budget. Ook de enorme herstructureringskost wordt aan de kaak gesteld: in plaats van het eenmalige bedrag van 5,5 miljoen euro waarvan sprake in de programmatoelichting 2018 en zoals meegedeeld aan het parlement, raamt het Rekenhof de totale kost van de herstructurering tussen 2018 en 2021 intussen op 12,5 miljoen euro, onder andere opnieuw ten gevolge van een aantal onbegrijpelijke personeelsbeslissingen. Dat is hallucinant.

Het Rekenhof wijst verder ook nog op ondermaatse kwaliteit van de personeelsdossiers bij het agentschap, de gebrekkige financiering voor hun beheer van de Kruispuntbank Inburgering, die nog altijd niet in staat is om betrouwbare en geaggregeerde informatie te verstrekken over inburgeraars, en een slecht financieringsmechanisme dat compleet niet is afgestemd op de fluctuerende werklust van het agentschap.

De nieuwe directeur zal dus weten wat te doen. Daarbij konden we onlangs nog lezen in de pers dat "hij zich zal moeten schikken naar het rapport van de visitatiecommissie en de krijtlijnen die het kabinet in januari op papier zette".

Minister, is het werk van visitatiecommissie afgerond? Zo ja, wat zijn haar conclusies? Welk gevolg zult u daaraan geven?

Welke zijn de krijtlijnen – als ze al bestaan – die uw kabinet blijkbaar in januari al op papier zette om de complete malaise bij het agentschap aan te pakken?

Op welke manier zult u ervoor zorgen dat de kwaliteit van de personeelsdossiers wordt gegarandeerd, ook met de bedoeling foute loonberekeningen voortaan te vermijden? Blijkbaar is dat vandaag nog altijd een probleem.

Welke stappen zult u ondernemen om de Kruispuntbank Inburgering financieel voldoende te ondersteunen opdat zij wel betrouwbare managementinformatie kan verstrekken? Ze hebben absoluut nood aan die cijfers om een degelijk inburgeringsbeleid te kunnen voeren.

Op welke manier zult u het financieringsmechanisme van het agentschap beter afstemmen op de onregelmatige toestroom aan inburgeraars?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Collega's, het zijn twee wat uiteenlopende vragen. Ik zal eerst de vragen van de heer Van Rooy beantwoorden en dan de vragen van mevrouw Goeman. Ze gaan beide over het agentschap, maar vanuit een heel andere invalshoek.

Het Agentschap Integratie en Inburgering is een extern verzelfstandigd agentschap van privaatrecht. Dat betekent dat de raad van bestuur van het agentschap zelf de aanwervingsprocedure opstelt. Als minister ben ik daar niet bij betrokken. De raad van bestuur heeft een beroep gedaan op de expertise van het selectiecentrum binnen het Agentschap Overheidspersoneel om de selectie te begeleiden. Het Vlaams personeelsstatuut (VPS) heeft als basis gediend. Er werd gekozen om de functiebeschrijving van algemeen directeur te volgen, dezelfde stappen in de selectieprocedure hanteren, alsook dezelfde competenties.

Competenties van een algemeen directeur volgens het VPS zijn: verantwoordelijkheid nemen, samenwerken, visie, beslissen, richting geven en klantgerichtheid. Ze zijn in het VPS verder omschreven.

Welke objectieve procedure werd gehanteerd om de heer De Ro uit te kiezen voor deze vacature? Op 13 september 2019 – nog tijdens de vorige regering in lopende zaken – werd de vorige algemeen directeur door de raad van bestuur eervol ontslagen. Vervolgens werd door de raad van bestuur een vacature opgemaakt. De vacature werd opengesteld op 16 oktober 2019 via verschillende kanalen. Kandideren kon tot en met 14 november 2019. Er werd gekozen om bepaalde stappen uit te besteden aan een gespecialiseerd extern kantoor, zijnde Hudson, naar analogie met andere procedures binnen de diensten van de Vlaamse overheid.

Het Agentschap Overheidspersoneel ontving 28 kandidaturen. Vervolgens werd door het Agentschap Overheidspersoneel nagegaan of de kandidaten voldeden aan de gestelde formele deelnemingsvoorwaarden. 19 kandidaten bleken geschikt. Alle 19 kandidaten werden tussen 2 december en 17 december uitgenodigd voor een verkennend gesprek, georganiseerd door het extern selectiekantoor Hudson. Dan volgde een test leidinggevende en functiespecifieke competenties. Op basis van de test leidinggevende en functiespecifieke competenties werden 5 kandidaten geschikt bevonden door het extern selectiebureau.

Deze vijf kandidaten dienden op 15 februari 2020 te verschijnen voor de raad van bestuur voor de functiespecifieke selectie. Op basis van een vragenronde vormde de raad van bestuur zich een oordeel over die vijf kandidaten. Elke kandidaat kreeg dezelfde vragen voorgelegd. Op basis van dit gesprek en de voorafgaande procedure kwam Jo De Ro naar voren als meest geschikte kandidaat om het agentschap te leiden. Die beslissing werd overigens unaniem genomen door de voltallige raad van bestuur.

U vroeg naar de politieke achtergrond van de heer De Ro. Zoals hierboven beschreven gebeurde de aanstelling van de heer De Ro op basis van een objectieve

selectieprocedure. Ik ga er dan ook van uit dat de heer De Ro de meest geschikte persoon is van alle kandidaten om het agentschap vlot te leiden.

De voorzitter van de raad van bestuur heeft daar zelf een verklaring over afgelegd en heeft via die verklaring geduid waarom de raad van bestuur van mening was dat Jo De Ro de beste was. Ik wil hier nog aan toevoegen dat mijnheer De Ro oud-administrateur-generaal is bij de Vlaamse administratie van Onderwijs. Hij heeft daar ook altijd een positieve evaluatie gekregen. Ik kan niet geloven dat u zou pleiten voor een beroepsverbod.

Als de raad van bestuur van een extern verzelfstandigd agentschap (EVA) unaniem beslist, op basis van een procedure die de geijkte procedure is, dat de heer De Ro daar als beste uitkomt, dan denk ik dat wij ervan overtuigd mogen zijn dat hij de man is met de capaciteiten om dat agentschap te leiden.

De vragen van mevrouw Goeman zijn van een andere orde. De opdracht voor de visitatiecommissie loopt tot 11 maart 2020. Dat is niet meer zo heel lang. Möbius, procesbegeleider, bezorgt mij dan een eindrapport. Hierin zullen knelpunten opge-lijst zijn alsook aanbevelingen. Het rapport zal dan worden vrijgegeven. Op basis van dit eindrapport zullen we de verdere te nemen stappen formuleren. Het lijkt mij een goed idee – dat is mijn overtuiging, maar het is aan de commissie om daarover te oordelen – om de eindrapporten hier in de commissie te bespreken, zowel van de visitatiecommissie, van het Rekenhof, als het rapport van IDEA Consult. Uiteraard schik ik mij naar de regelingen en de wijsheid van de commissie.

Mevrouw Goeman, u hebt het ook gehad over de regeringscommissaris. Ik heb natuurlijk het artikel gelezen en ik heb gezien wiens citaten daarbij stonden. Dus ik kan ook raden wie de inspiratiebron is, mevrouw Goeman. U wordt daar nogal uitvoerig in geciteerd. Een extern verzelfstandigd agentschap is een structuur die we in 2003 in Vlaanderen hebben opgezet om bepaalde agentschappen extern te verzelfstandigen, met een externe raad van bestuur. In al die verzelfstandigde agentschappen zitten regeringscommissarissen, omdat dat de logica zelf is: als een verzelfstandigd agentschap werkt voor de overheid, is daarin een vertegenwoordiger van de regering aanwezig. Ik nodig u uit om alle verzelfstandigde agentschappen van Vlaanderen te bekijken, vandaag en in het verleden, ook in de periode 2001-2003, ook in de periode 2003-2004. Toen is dat systeem begonnen, toen is het Beter Bestuurlijk Beleid (BBB) geïnstalleerd. Die keuze is toen gemaakt. Groen was daarbij, sp.a was daarbij. We hebben toen gezegd dat het de logica zelf was dat er een regeringscommissaris bij zat, iemand die de regering vertegenwoordigt. Vanzelfsprekend is dat niet een onafhankelijk persoon, maar iemand die politieke verantwoordelijkheid draagt. Het is de logica zelf dat de regeringscommissaris vaak iemand is die uit een kabinetsomgeving komt. De meeste regeringscommissarissen zijn in dat geval. Ik heb vanzelfsprekend heel veel vertrouwen in mijn adjunct-kabinetschef om dat op een goede manier te doen. Ik wil even gezegd hebben dat dat een heel normale en logische manier van werken is.

De krijtlijnen die ik op papier heb gezet ten aanzien van de visitatiecommissie, zijn niet meer dan een operationele vertaling van het regeerakkoord en mijn beleidsnota. Ik heb dat gedaan omdat ik aan die visitatiecommissie een samenvatting van die beleidsnota wilde meegeven. Ik ben niet geïnteresseerd in het verleden, ik ben geïnteresseerd in de toekomst. Ik wil dus weten hoe we een weg kunnen maken van de huidige naar de gewenste situatie. Dat is vooral wat de visitatiecommissie moet doen. Die moet de weg wijzen van de actuele situatie naar de gewenste situatie.

Die visitatiecommissie is opgericht, vanuit mijn perspectief, om de knelpunten duidelijker in beeld te brengen. Ze gaat onder meer in op de aspecten die u hebt aangehaald, de kwaliteit van de personeelsdossiers en de werking van de kruispuntbank inburgering (KBI). Ze probeert daar een analyse van te maken. De

bedoeling is dat dit de komende maanden en jaren wordt aangepakt. In december hebben we een externe HR-manager aangesteld om dat mogelijk te maken. Het zal evident de taak zijn van de nieuwe directeur om met de raad van bestuur aan de slag te gaan. Er moet dus een plan van aanpak komen, zowel voor hr als de KBI. Het gaat niet zozeer om de middelen, wel om de juiste aanpak en het duidelijk stellen van de prioriteiten op basis van het nieuwe regeerakkoord. Ik vel daarmee geen enkel waardeoordeel over het verleden, want er zijn al belangrijke substantiële positieve stappen gezet op het vlak van het inburgeringsbeleid.

Dan kom ik tot het financieringsmechanisme. Ik wil opnieuw mijn waardering uitspreken voor het werk van mijn voorganger, want er is een financieringsmechanisme op poten gezet dat net bedoeld is om fluctuaties op een goede manier op te vangen. In plaats van alles in een negatief daglicht te stellen, wil ik benadrukken dat toen we met die vluchtelingencrisis te maken kregen, de Vlaamse Regering, ongetwijfeld op voorstel van mijn voorganger, daar een systeem heeft geïnstalleerd dat sinds in 2016 als volgt werkt:

De basistoelage van alle agentschappen wordt sinds 2016 gefinancierd volgens het gemiddelde van de jaren 2012 tot 2014. Voor het AgII komt dat op net geen 44 miljoen euro basistoelage. De indexering wordt steeds inbegrepen en er zijn geen besparingen. Daarbovenop worden maandelijks alle extra ondertekende inburgeringscontracten en gesprekken NT2 bovenop het gemiddelde van 2012-2014 financieel gehonoreerd. Op die manier is er maand na maand een bijsturing van de middelen, zodat we steeds de middelen hebben om elke inburgeraar toe te leiden naar NT2 en naar maatschappelijke oriëntatie. Het financieringsmechanisme houdt dus al rekening met de onregelmatige toestroom aan inburgeraars. In 2019 kwam de basistoelage overeen met meer dan 80 procent van de middelen. Voor elke extra inburgeraar of NT2 doorverwijzing krijgt men een extra toelage. We gaan natuurlijk de inburgeringstrajecten hertekenen op basis van het regeerakkoord en op dat moment zal dan ook het financieringsmodel mee bekeken worden, maar op basis van het huidige inburgeringsbeleid loopt dat op een zeer goede manier.

De voorzitter: De heer van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Minister, u hebt mij niet echt overtuigd. In tegenstelling tot wat u doorgaans doet, hebt u op een zeer droge manier een papiertje afgelezen als antwoord op mijn vraag. Uw antwoord op de vraag van mevrouw Goeman verliep volgens de stijl die u normaal hanteert, zonder af te lezen, en u gaat daar in de tegenaanval door een woord uit te spreken als 'beroepsverbod'. Dat heb ik niet gesuggereerd, laat dat duidelijk zijn. Ik vind het toch kras dat uit 19 geschikte kandidaten, 'toevallig' Jo De Ro wordt uitgekozen als de allerbeste. U verwijst naar Hudson als onafhankelijk selectiebureau, maar we weten allemaal hoe dat werkt in zo'n selectiebureau: ze kiezen wie de klant wil. Ik ben niet overtuigd, en ik denk dat dit een manier is geweest om Jo De Ro, die niet herverkozen is geraakt, een mooi postje te geven, zoals we dat hier helaas al wel vaker hebben gezien.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (sp.a): Ik wil benadrukken dat het mij vooral is opgevallen dat het agentschap, waar in het verleden vooral NV-A'ers op sleutelsposities zaten, nu plots veeleer een blauw fabriekje is geworden. Dat is gewoon een vaststelling, en ik twijfel niet aan de correctheid van de procedures. Het spreekt voor zich, zoals u zelf ook hebt aangegeven, dat een regeringscommissaris natuurlijk de regering vertegenwoordigt en dat het niet hoeft te verbazen dat het iemand is met wie u een goed contact onderhoudt.

Ik onthoud toch ook vooral dat er heel veel werk is in het agentschap. U zegt dat u niet naar het verleden wilt kijken. Dat hebt u in de discussie in de plenaire ook gezegd. Ik heb toen ook al herhaald dat ik denk dat we dat wel moeten doen om

net lessen te trekken uit wat er in het verleden is misgelopen en uit wat we dus zeker niet moeten doen. Hoe u het ook draait of keert: de bedoeling was altijd om efficiëntiewinsten te boeken, maar het agentschap werkt vandaag niet efficiënt. Er zijn nog altijd wachtlijsten. De dienstverlening sociaal tolken wordt afgebouwd. Ik hoor op het terrein dat de rol van het agentschap om ook lokale besturen te ondersteunen bij het uitrollen van integratieprojecten zwaar te wensen overlaat. Er is dus veel werk aan het management van het agentschap. Minister, ik heb echt wel het gevoel dat u zich daar terdege bewust van bent en dat u nu de nodige stappen zet om daaraan te werken, maar ik speel mijn rol en ik controleer u omdat ik gechoqueerd ben door het rapport van het Rekenhof dat ik heb gelezen. Daar ligt dus zeer veel werk op de plank.

Zoals ik in het verleden al heb gezegd, is het niet alleen een probleem van management maar ook een probleem van financiering. U komt mij hier nu vertellen dat het mechanisme goed werkt, maar dat is niet de conclusie van het Rekenhof. Ik heb met mijn voorgangster, mevrouw Kherbache, ook een gesprek gevoerd en zij wist mij te vertellen dat ze bij een bezoek aan het agentschap te horen had gekregen dat de basisdotatie is afgetopt op 11.000 inburgeringstrajecten, terwijl uit de cijfers blijkt dat we ondertussen al aan 15.000 inburgeringstrajecten per jaar zitten. Dat is op zich een goede zaak, want we moeten ernaar blijven streven om zoveel mogelijk inburgeringstrajecten te ondersteunen en mensen de kans te geven om zich in te burgeren, maatschappelijke oriëntatie en NT2 te volgen, al vrees ik – daar zullen we het ongetwijfeld in de toekomst nog over hebben – dat het feit dat het betalend wordt, het aantal inburgeraars zal doen dalen.

Hetzelfde verhaal voor de Kruispuntbank Inburgering, waar u niet op hebt geantwoord. Ook daar is er een financieringsprobleem.

Dat zijn allemaal redenen waarom het absoluut de moeite waard is om hierover een uitgebreid debat in deze commissie te voeren, namelijk over de financiering, over het management, over de financiering van de kruispuntbank, over het personeelsmanagement, waar blijkbaar een probleem is. Het is inderdaad een zeer goed idee om het rapport van het Rekenhof hier te laten voorstellen. Hetzelfde geldt voor het rapport van de visitatiecommissie. Dat betekent dat we natuurlijk moeten wachten tot na 11 maart. Ik leg bij dezen graag het voorstel voor aan deze commissie om die twee instanties en de mensen van IDEA Consult uit te nodigen om daar rustig en tot in detail over te kunnen discussiëren.

De voorzitter: Mevrouw Sminate heeft het woord.

Nadia Sminate (N-VA): We hebben een aantal weken geleden dit debat in de plenaire vergadering gevoerd op basis van een rapport dat niet volledig was. Ik heb toen heel duidelijk gemaakt dat ik dat niet oké vond. Nu wordt de aanstelling van Jo De Ro aangegrepen om datzelfde debat opnieuw leven in te blazen, terwijl het rapport nog altijd niet volledig is. Voorzitter, ik heb het daar eerlijk gezegd een beetje moeilijk mee. Het is niet dat ik het debat niet wil voeren, maar voor de hygiëne van het debat moet het gevoerd worden op het moment dat het gevoerd kan worden en wanneer het rapport volledig is.

Ik heb de heer De Ro de afgelopen jaren in deze commissie meegemaakt. Ik heb geen enkele kritiek op de competenties van Jo De Ro als volksvertegenwoordiger, als schepen. U zult mij dat niet horen zeggen. Wat ik vreemd vind – ik dacht dat dit de kritiek zou zijn die hier vandaag ging komen –, is dat er geen woord gezegd wordt over de cumul die al dan niet zal gebeuren. Een stad als Vilvoorde met 40.000 inwoners verdient een schepen die daar de volle aandacht aan kan geven. *(Opmerkingen van Jeremie Vaneeckhout)*

Maar het is nog veel belangrijker, denk ik – en daar zijn we het allemaal over eens –, dat een agentschap dat voor duidelijke uitdagingen staat, geleid wordt door een

directeur die daar de volle verantwoordelijkheid voor kan nemen en die daar al zijn tijd aan kan geven. Ik weet niet of die cumul zal blijven bestaan. Misschien zult u daar duidelijkheid over kunnen verschaffen, minister: zal de nieuwe directeur zijn functie combineren met een schepenmandaat in Vilvoorde?

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Ik voel mij genoodzaakt om even tussen te komen, omdat ik toch wel vind dat Jo De Ro hier heel veel onrecht wordt aangedaan – en ik kijk dan vooral naar de collega van het Vlaams Belang. Mijnheer Van Rooy, in uw oorspronkelijke vraag bleef u nog neutraal, maar in uw tussenkomst was het duidelijker dat u er een platte politieke benoeming van maakt. Ik denk dat minister Somers duidelijk heeft gemaakt dat de gevolgde procedure zeer objectief verlopen is en ik denk – en collega Sminate heeft dat net ook bevestigd – dat Jo De Ro altijd sterk gewaardeerd is geweest, zowel als collega hier alsook als administrateur-generaal. Laat ons dat immers niet vergeten: Jo De Ro heeft blijk gegeven van sterke leidinggevende capaciteiten in zijn verleden als topambtenaar. Zijn benoeming nu afdoen als een platte politieke benoeming, vind ik echt onrecht aandoen aan de kwaliteiten van de heer De Ro.

Ik denk dat we blij mogen zijn dat de heer De Ro zijn maatschappelijk engagement dat hij hier als volksvertegenwoordiger al getoond heeft, nu verder wil zetten en dat hij de leiding van het Agentschap Integratie en Inburgering op zich wil nemen. Dat zal geen gemakkelijke opdracht zijn. De man staat voor de uitdaging om dat agentschap weer helemaal op de rails te krijgen en om van dat agentschap en bij uitbreiding van inburgering in Vlaanderen een succes te maken. Ik denk dat dit goed nieuws is voor ons allemaal, behalve misschien voor u, mijnheer Van Rooy, want u zou liever hebben dat inburgering geen succes wordt. *(Opmerkingen van Sam Van Rooy)*

Ik heb er in ieder geval alle vertrouwen in dat de heer De Ro de geschikte man zal zijn op de geschikte plaats.

De voorzitter: De heer Vaneekhout heeft het woord.

Jeremie Vaneekhout (Groen): Minister, ik zal niet te diep ingaan op onze bezorgdheid rond het wanbeheer binnen het agentschap. Wij hebben het daar de afgelopen weken en maanden al veel over gehad. Collega Moerenhout volgt dat goed op. Volgende week krijgen we dat rapport, als ik het goed heb, en dan hoop ik dat we het hier kunnen bespreken, dat we in de diepte kunnen ingaan op wat blootgelegd moet worden en dat we kunnen zoeken naar oplossingen. Wij zijn er immers van overtuigd dat er heel wat zaken zijn gebeurd die de doelstellingen van het agentschap niet dienden en ze net onder druk zetten.

Ik wil wel heel kort reageren inzake de procedures en de benoemingen. In het kader van andere thema's hebben we het daar al over gehad en hebben we daarover al van mening verschild. In dezen wil ik aangeven dat deze procedure nog niet perfect is. Er zijn dingen die echt beter kunnen. Op een bepaald moment eindig je met vijf mensen, die door een raad van bestuur beoordeeld worden. De vraag is of je die stap niet nog objectiever kunt maken. Anderzijds geloof ik wel dat, als we de provinciegouverneurs ook op deze manier zouden benoemen, dat een stap in de goede richting zou zijn en al een iets objectievere manier van werken zou zijn dan de huidige. In die zin wil ik het pleidooi volgen om niet te veel op de man te spelen. Ik denk dat mensen alle kansen moeten krijgen om hun job in volle bevoegdheid aan te vatten. In dezen geloof ik dat er genoeg redenen zijn om overtuigd te zijn van de kracht van deze procedure.

Ten slotte verwelkom ik het pleidooi van collega Sminate om een cumulverbod in te stellen. Wij zijn er allang van overtuigd dat je een voltijds schepenmandaat of

mandaat als burgemeester niet kunt combineren met een rol in het parlement of met een andere voltijdse job. Wij willen ervoor pleiten om dat pleidooi door te trekken ten opzichte van iedereen, niet alleen als het gaat over een algemeen directeur van een overheidsagentschap, maar ook als het gaat over volksvertegenwoordigers. Het spijt me dat ik het u moet zeggen, voorzitter, maar misschien moeten we ons allemaal focussen op één job. Titelvoerend kan ik nog enigszins aanvaarden, maar de echte uitoefening is iets anders.

Kris Van Dijck (N-VA): Ik wil nog één opmerking geven, collega's. Ik heb het de voorbije jaren vaak meegemaakt dat een oud-parlements lid of een oud-kabinets-medewerker na een selectie als eerste uit de bus kwam. We kunnen dan zeggen dat het platte politieke spelletjes zijn, maar bekijk het ook eens anders. Misschien zijn er in de politiek wel degelijk mensen die capaciteiten en bekwaamheden hebben zodat ze, wanneer ze aan selectieprocedures meedoen, als eerste slagen. Hou dat even in het achterhoofd.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Er zijn twee dimensies in mijn antwoord. Mijn eerste dimensie is de grond van de zaak. Ik bekijk dit dossier niet als historicus. Ik vind dat de uitdaging – en ik meen dat – waar we in Vlaanderen voor staan om van inburgering en samenleven in diversiteit een succes te maken, te belangrijk is om ons – laat me zeggen – door 'nevendiscussies' te laten afleiden.

We hebben een ambitieus regeerakkoord en we kunnen discussiëren over de inhoud en of we het eens zijn met elke regel daarin, maar ik vind het wel cruciaal. Ik wil heel graag een agentschap dat een geschiedenis heeft, dat komt van twintig afzonderlijke entiteiten die een proces hebben doorgemaakt om het inburgeringsbeleid stap voor stap op te bouwen, de volgende jaren een stap vooruit laten zetten. Dat betekent dat men de krachten moet bundelen, eerder dan te verdelen. Dat is het uitgangspunt van hoe ik naar dit dossier kijken. Daarom wil ik me niet laten afleiden door het verleden, maar wil ik naar de toekomst kijken. Dat is voor mij absoluut belangrijk.

Elke organisatie kan beter, dus ook het Agentschap Integratie en Inburgering. De enen zullen zeggen dat het glas halfvol is, de anderen dat het halfleeg is, sommigen zullen zeggen dat het drie vierde vol is. Mij interesseert hoe we vooruit geraken. Dat is voor mij de essentie. Vanuit dat perspectief kijk ik naar het agentschap, en niet door de bril van een historicus of van iemand die een evaluatie van het verleden wil maken. Ik wil vooruit, ik wil daar heel duidelijk in zijn, en ik zal proberen om dat op een heel constructieve manier te doen.

U mag het me niet kwalijk nemen, maar ik stoor me toch een beetje aan de toonzetting van wat men zegt over de nieuwe directeur. Ik heb niet de ambitie om de heer Van Rooy te overtuigen. De heer Van Rooy zegt dat het wel toevallig is dat het extern bureau Hudson – 'we weten hoe dat gaat' – de heer De Ro heeft geselecteerd. Neen, ze hebben vijf mensen geselecteerd die voor de raad van bestuur zijn gekomen. Is het toevallig dat de heer De Ro wordt gekozen? Neen, dat is niet toevallig. Het is omdat de heer De Ro veel kwaliteiten heeft. Een van de grote problemen van ons politieke bestel is dat wij, in tegenstelling tot in Nederland, helemaal geen natrajecten voor politici aanvaarden, helemaal niet. In Nederland is er een heel sterke traditie, net zoals in de Scandinavische landen. Ex-politici of mensen die geen parlements lid meer zijn, kunnen verantwoordelijkheden krijgen binnen de administratie of op andere plaatsen. Bij ons is er een soort van angst en pleinvrees en negativiteit die we zelf organiseren, over de kwaliteit van mensen die in het parlement aanwezig zijn. Ik contesteer dat.

Mevrouw Goeman, ik contesteer ook het verhaal – u hebt het al twee keer verteld – van het blauwe fabriekje. Het doet me revolteren, en ik zal zeggen waarom. Van de

twalf mensen in de raad van bestuur is er één Vld'er. Als dat al een blauw fabriekje is, dan zijn er veel blauwe fabriekjes in de wereld. Er zit er een op de twalf. Duid me de tweede aan, noem mij zijn naam. Als u dat kunt, trek ik mijn woorden in. Sami Souguir in de raad van bestuur is de enige op twalf. Er zitten zes mensen in met een politieke affiliatie en zes onafhankelijke bestuurders. Ik heb daar niet voor gekozen, dat heeft mijn voorganger gedaan. Hij heeft hen ook aangeduid. Hij heeft de juiste mensen uit het bedrijfsleven vanwege hun deskundigheid aangetrokken. Ze zijn nooit gecontesteerd geweest. Nooit heeft iemand gezegd dat die zes onafhankelijken eigenlijk verdoken politieke duikboten zijn. Dat is nooit gezegd. De zes anderen zijn politiek aangeduid en een van hen is een Vld'er. Eén. Als die twalf unaniem zeggen dat de heer De Ro de beste is en als u zegt dat het allemaal is gestuurd, dan zegt u van verschillende mensen in de raad van bestuur, onafhankelijken en verantwoordelijken in het bedrijfsleven, dat ze zich laten gebruiken, door de minister die buiten de procedure staat, nog maar één keer op de raad van bestuur is geweest na de benoeming. Ik ben na de benoeming naar de raad van bestuur gegaan om eens kennis te maken. Voor de rest heb ik geen contact met de raad van bestuur. Ofwel aanvaarden we het systeem van het extern verzelfstandigd agentschap, ofwel niet.

Waar ik me ook aan stoort, is dat men ad hominem nieuwe regels gaat invoeren over cumul. Als men hier de vraag stelt of de heer De Ro schepen kan zijn en tegelijk hoge ambtenaar, dan is het antwoord daarop: ja, hij kan dat. Als men dat niet wil, moet men de regels van het ambtenarenstatuut wijzigen voor iedereen. Ik wil geen inventaris maken van alle mensen die vandaag de dag in onze administratie zitten, en lokaal of op andere plaatsen politieke verantwoordelijkheden dragen. Dat is iets waar we zelf voor gekozen hebben in dit parlement. Daar hebt u, en toen ik daar zat, ik, ook voor gekozen, dat een ambtenaar ook een politiek mandaat kan uitoefenen.

Mijnheer Vaneeckhout, ook uw partij is daar voorstander van, dat ambtenaren een politiek mandaat kunnen uitvoeren. De vraag is hier: kan de heer De Ro schepen zijn in Vilvoorde, ja of neen? Geen enkele partij heeft ooit gecontesteerd dat dat zou kunnen. Integendeel, we hebben de voorbije jaren de verboden afgebouwd. We hebben zelfs de discussie gehad over militairen die al dan niet konden meedoen aan verkiezingen. We hebben gezegd dat burgers, wat hun functie ook is, politieke verantwoordelijkheid moeten kunnen dragen, waar ze ook zijn.

Ik revolteer dus, en het maakt me echt kwaad dat men hier in twijfel komt trekken wanneer iemand wordt aangesteld in die functie die lokaal een schepenverantwoordelijkheid heeft. Dan moet men dat consequent doen, dan moet men dat overal doen. Men kan bij regeringsonderhandelingen onderhandelen dat dat moet gebeuren. Ik vind dat dat niet kan. Ik vind dat dit op de kap is van iemand die zich hier nu niet meer kan verdedigen. Ik vind dat goedkoop. Dat mag u me niet kwalijk nemen, maar ik vind dat goedkoop.

Ik vind dat ook de integriteit van die persoon onderuit wordt gehaald. Als wij vinden dat iemand niet tegelijk ambtenaar kan zijn en een politiek mandaat kan bekleden, en die functie van ambtenaar correct kan invullen, dan moeten we dat in de plenaire vergadering morgen verbieden, maar dan voor iedereen, en niet voor één persoon. Want dan zijn we politiek 'à la tête du client' aan het doen. Dat doen we niet.

We hebben gezegd dat we in de raad van bestuur zes mensen politiek zouden aanduiden, en zes mensen onafhankelijk. Dat heb ik niet beslist, ik heb die niet samengesteld, dat heeft mijn voorganger gedaan. Als een raad van bestuur van twalf mensen, met een Open Vld'er erin omdat hij Open Vld'er is, zegt dat hij de beste is op basis van een selectieprocedure die we altijd volgen, dan stoort me dat niet.

Ik ga zelfs meer zeggen. De heer De Ro heeft een uittredingsvergoeding als parlements lid. Hij kan die opnemen tot in oktober. Niks verhindert hem dat. Het is zijn

wettelijk recht om dat te doen. Wel, de heer De Ro gaat dat niet doen. Hij heeft de integriteit om te zeggen dat het zijn keuze is. Het is een keuze die ik niemand opleg. We hebben het statuut zo gemaakt dat je die uittredingsvergoeding een jaar kunt opnemen. Hij heeft die tot in oktober. Hij heeft gezegd: de dag dat ik als directeur word aangesteld – hij moet nog worden aangesteld –, dan verzaak ik aan mijn uittredingsvergoeding. Ik wil eens vragen hoeveel mensen in deze commissie mensen kennen in hun fractie die dat al hebben gedaan, die de dag dat ze opnieuw aan de slag zijn als werknemer en uitgetreden zijn als parlementslid, die uittredingsvergoeding niet meer moeten hebben. Hoeveel hebben er dat gedaan? Wel, ik kan u zeggen dat de heer De Ro dat gaat doen. Dat siert hem. Dat maakt hem tot iemand met een grote integriteit. Pas op, ik vind hem voor mij geen rolmodel. Ik weet niet of ik van plan ben dat te doen, want ik ga mijn rechten uitputten. We hebben rechten, en als we vinden dat die regels veranderd moeten worden, dan moeten we ze veranderen. Hoewel de regel anders is, gaat de heer De Ro dat doen.

U mag me niet kwalijk nemen dat ik me stoort aan aanvallen met verhalen van 'het blauwe fabriekje'. Mevrouw Goeman, dat stoort me, dat stelt me teleur in u. Over meerderheid en oppositie heen werken we hier heel goed samen, maar dat soort terminologie is populisme. U mag het me niet kwalijk nemen, maar dat noem ik populisme.

Mevrouw Sminate, ik stoort me ook aan het feit dat u de vraag op tafel legt of zo iemand wel schepen kan blijven. Dat is op de persoon, en niet op de regel. Dat is voor mij niet aanvaardbaar. Dat is niet de manier waarop ik naar zo'n dossier kijk.

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Ik wilde niet meer reageren, maar als ik zie hoeveel mensen er hier als door een wesp gestoken reageren, dan weten we wel zeker dat er iets aan de hand is, natuurlijk.

Ik heb absoluut niet de kwaliteiten van Jo De Ro in twijfel getrokken. Sterker nog, ik ken Jo De Ro niet, en dat interesseert me ook niet. Maar u kent het spreekwoord wel: wie het schoentje past, trekke het aan. Als ik dan hier mijnheer Ongena hoor zeggen: 'Jo De Ro, dat is zo een kwaliteitsvolle kerel, je moet niet zeggen dat dit een platte politieke benoeming is.' Wel, ik heb die woorden 'platte politieke benoeming' niet eens uitgesproken, mijnheer Ongena, u hebt dat gedaan. Wie het schoentje past, trekke het aan. Alle reacties die ik hier hoor, zeker die van de heer Somers, bewijzen dat. Ik heb een gevoelige snaar geraakt. Nogmaals, hij zal zijn kwaliteiten hebben, maar volgens de kiezer had hij die niet meer, die kwaliteiten, want hij is niet herverkozen. Dat kan natuurlijk ook liggen aan de kopstukken van Open Vld, ik weet niet of dat te wijten is aan de heer Jo De Ro, maar hier wordt hij opgevist voor een mooie functie, omdat hij niet herverkozen is. Iedereen snapt dat. Iedere burger die dit leest, denkt dat, en hij of zij heeft ook gelijk, want niemand maakt mij wijs dat uit die negentien geschikte kandidaten, hij die grote held was zoals hij hier wordt afgeschilderd. Neen, dat weten wij allemaal. Hier is iets aan de hand. En inderdaad, mevrouw Goeman heeft dat terecht gezegd, het blauwe fabriekje moest het blauwe fabriekje worden, nog meer dan het al was. Dat is hier gebeurd en niets anders.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (sp.a): Je kunt natuurlijk niet werken met twee maten en gewichten. Ik kan alleen maar vaststellen dat als wij ook in het verleden over het Agentschap Integratie en Inburgering spraken als een 'N-VA-boîte', met de voorzitter van de raad van bestuur die van N-VA was, met een algemeen directeur die ook van een N-VA-kabinet kwam, en Open Vld daar toen nooit op gereageerd heeft, en nu we dus in een soortgelijke situatie zitten waarin een aantal sleutelposities wel in handen van liberalen zijn, dat ineens een probleem is volgens de minister.

Wat specifiek de heer De Ro betreft, wil ik nog eens heel duidelijk onderstrepen dat het absoluut niet over zijn persoon gaat, dat wij niet twijfelen, noch aan de procedure, noch aan zijn expertise – dat was mijn punt helemaal niet. Er is een leven na de politiek, en op een dag zitten wij allemaal in die situatie. Dan hoop ik inderdaad dat er op een objectieve manier gekeken wordt naar mensen hun expertise om ze al dan niet een job te geven in of buiten de politiek.

Over de grond van de zaak – want daar gaat het mij eigenlijk om, minister – denk ik dat wij het allebei eens zijn over het belang van inburgering, om mensen de taal te leren, om mensen een cursus maatschappelijke oriëntatie te geven, zodat ze inderdaad zo snel mogelijk hun plaats vinden in de maatschappij. We kunnen dat belang niet overschatten. Net daarom hebben we nood aan een slagkrachtig agentschap. Als geschiedkundige – ik durf dat ander woord hier niet meer gebruiken, omdat ik schrik heb om weer een belediging naar mijn hoofd geslingerd te krijgen – denk ik natuurlijk wel dat we naar het verleden moeten kijken. Ik heb het al gezegd: ik heb gekozen voor geschiedenis omdat ik denk dat we moeten durven kijken naar het verleden om te leren voor de toekomst. Daarom, opnieuw – maar ik zal mijn vraag denk ik nog eens formeel aan de voorzitter stellen –, denk ik dat we absoluut toch een bespreking moeten doen van de rapporten en de analyses die gebeurd zijn, zowel door het Rekenhof als door de visitatiecommissie, om te kijken wat er is fout gelopen, zodat we daar uit kunnen leren voor de toekomst.

De voorzitter: We gaan dat zeker doen, maar zoals in de plenaire vergadering al gesteld, en dat is nog steeds zo, zijn die rapporten nog niet te onzer beschikking.

De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Jeremie Vaneekhout aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de uitstroom van ambtenaren bij de Vlaamse overheid – 1638 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer Vaneekhout heeft het woord.

Jeremie Vaneekhout (Groen): Misschien aansluitend bij het vorige thema, een vraag over de liefde voor onze medewerkers van de Vlaamse overheid. We zijn er hopelijk met velen van overtuigd dat Vlaanderen betrokken en getalenteerde ambtenaren heeft. Maar – ere wie ere toekomt – uit cijfers opgevraagd door collega Ongena, werd de voorbije weken duidelijk dat vorig jaar een kleine 400 Vlaamse ambtenaren vrijwillig andere oorden hebben opgezocht. U mag het weten, ik ben er toch eventjes mee bezig geweest, omdat we in december, in het kader van de beleidsnota nog van gedachten hebben gewisseld over hoe we ervoor zorgen dat die Vlaamse overheid een aantrekkelijke werkgever is. Dat was dan toch een opvallend cijfer dat we hebben mogen vernemen. Wetende dat de Vlaamse Regering de komende jaren 1440 ambtenaren wil zien afvloeien, zou je het eigenlijk als een makkelijke stap kunnen zien dat er spontaan zoveel mensen uitstromen, maar zo simpel is het natuurlijk niet.

Om te beginnen is er het profiel van de mensen die de overheidsdiensten verlaten. Het is een voorzichtige gok en we willen niet in karikaturen denken over mensen, maar vermoedelijk zal het eerder gaan over jonge en dynamische mensen die andere horizons opzoeken en nog op zoek zijn naar perspectief in hun loopbaan. Het zullen niet diegenen zijn die beantwoorden aan het cliché – en ik weet dat er in de praktijk niet zoveel dergelijke types aanwezig zijn in de Vlaamse overheid of misschien zelfs nooit geweest zijn – van de vastgeroeste ambtenaren die er zeer spontaan voor kiezen om hun carrière een wending te geven. De vraag is of het

niet de meest innovatieve en klantgerichte medewerkers zijn die weggeplukt worden door headhunters. Is dat wel de uitstroom die we willen zien?

Bij de mensen die vertrekken zou er vooral bezorgdheid zijn over werkbaar werk, een bezorgdheid die wij als fractie ook al eerder aanhaalden. Een vakbondsman formuleerde het als volgt: "Zelfs de psychosociale dienst die instaat voor de begeleiding van medewerkers met een burn-out bezwijkt onder de stress. Voeg hierbij het perspectief dat het werk binnen een paar jaar met nog eens 5 procent minder collega's moet worden opgeknapt en je creëert je eigen leegloop."

Het Rekenhof legde in 2016 al bloot dat de effectiviteit van de Vlaamse overheid onder druk kwam door de opeenvolgende besparingen. In het regeerakkoord en de beleidsnota hebben we kunnen lezen dat u van plan bent om op die weg verder te gaan en het mislukte maar beproefde recept opnieuw te proberen. Zowel welzijn op het werk als kwaliteit van de dienstverlening bleek steeds moeilijker te realiseren en dat dreigt verder te gebeuren.

Op een krappe arbeidsmarkt moet Vlaanderen een aantrekkingskracht hebben als werkgever. De Vlaamse overheid blijkt echter niet langer een droomwerkgever, ondanks de Randstad Award van 2019. Het ambtenarenbestaan blijkt niet langer dé droomloopbaan. Vacatures worden steeds moeilijker ingevuld, de arbeidsvreugde en -trots lijken erop achteruit te gaan.

De vakbonden wijzen ook op het toenemende gevaar van politieke druk op ambtenaren. Dat heeft te maken met de uitdoving van de statutaire benoemingen, maar vooral en evengoed met een algemene verruwing in het politieke discours. Het debat hieraan voorafgaand is daar misschien een toonbeeld van.

Daarbovenop behandelde de Vlaamse Regering op vrijdag 21 februari een conceptnota over de harmonisering van de arbeidsvoorwaarden voor ambtenaren. Dat is een legitieme doelstelling die we als fractie ondersteunen, maar het mag de aantrekkingskracht van de Vlaamse overheid als werkgever voor sterke en betrokken ambtenaren niet hypothekeren. Door de evolutie richting contractueel statuut komen een aantal troeven onder druk te staan. We denken hierbij aan het pensioenstelsel dat concurrentie met de privésector mogelijk maakt en deels een antwoord biedt op de verloningsuitdaging, garanties tegen politieke inmenging, en voldoende zekerheid tegen willekeurig ontslag.

Minister, in welke mate is er een match tussen de vierhonderd mensen die vorig jaar vrijwillig opstapten bij de Vlaamse overheid en de mensen die u beoogde te laten afvloeien in de komende jaren? Zijn er bepaalde profielen, diensten of functies bovenmatig vertegenwoordigd onder de vertrekkers? Ging er met het vertrek van deze mensen veel expertise verloren die opnieuw moet worden aangevuld? Vinden we mensen? Hoeveel vacatures staan er nog open? Kunnen deze vierhonderd vrijwillige vertrekkers simpelweg afgetrokken worden van de beoogde afslanking of moeten er velen vervangen worden?

Erkent u dat er een probleem is met werkbaar werk bij de Vlaamse overheid? Ziet u daadwerkelijk steeds meer mensen uitvallen met burn-outs? Hoe wordt dit aangepakt? Dreigen de geplande besparingen niet te leiden tot nog meer druk op de dienstverlening en welzijn op het werk? Hoe wil u dit vermijden en monitoren? Hoe worden arbeidsvreugde en arbeidstrots gemonitord? Merkt u hierbij een dalende trend? Zo ja, hoe wil u die counteren?

Is de conceptnota uw antwoord op de vaststellingen die we hierboven maken? Zal dit antwoord volstaan of zijn er andere dingen nodig?

Dreigen de aanpassingen aan de arbeidsvoorwaarden niet te leiden tot een verder dalende aantrekkingskracht van de Vlaamse Overheid als werkgever? Hoe reageert

u op de door de vakbonden geuite vrees van politieke druk op ambtenaren? Worden er bij de omschakeling van statutaire naar contractuele tewerkstelling extra garanties ingebouwd om de onafhankelijkheid van de ambtenaar te garanderen? Volstaan die? Onze fractie kan een eenmaking tussen contractuele en statutaire ambtenaren volgen, maar het mag niet ten koste gaan van de kwaliteit en de garanties die onze ambtenaren hebben op het vlak van onafhankelijkheid van hun werk alsook op de aantrekkingskracht van hun job.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mijnheer Vaneeckhout, u zult het met mij eens zijn dat het een hele boterham is die u hier op de tafel legt. *(Opmerkingen van Jeremie Vaneeckhout)*

Dat was niet zwaar. Dit is zwaar. *(Gelach)*

Ik geef u wat cijfers, ook voor het verslag. De 393 personeelsleden die uitstromen op eigen initiatief en 253 die vrijwillig uitstromen in onderlinge overeenstemming in 2019, vertegenwoordigen respectievelijk 1,5 en 1 procent van de 26.097 personeelsleden. Het vrijwillige uitstroombestand is dus 2,5 procent. Securex meldde dat het gemiddelde vrijwillig uitstroombestand in Vlaanderen op 6,3 procent lag, meer dan dubbel zo hoog als bij de Vlaamse overheid. We doen het dus absoluut niet slecht.

Het vrijwillig uitstroombestand is het hoogst bij jongere personeelsleden en halveert ongeveer per tien jaar. Bij min-25-jarigen is dat 9 procent, bij 25- tot 34-jarigen 5 procent enzoverder. Dat is ook logisch: iemand die net op de arbeidsmarkt is, verkent die voor een stuk ook. Uit onderzoek blijkt ook dat mensen die vandaag op de arbeidsmarkt komen, wat flexibeler zijn, minder geloven in die job 'from cradle to grave' en dus wat meer zoeken. De vrijwillige uitstroom is ook iets hoger bij hogeropgeleiden. Bij niveau A en B ligt de vrijwillige uitstroom op 2,8 procent, tegenover 1,9 procent bij niveau C en D, wat ook logisch is, denk ik. Ze is ook hoger bij vrouwen en drie keer zo hoog bij contractuelen dan bij statutairen. Ook dat laatste lijkt me nogal logisch: bij het tweejaarlijks personeelsonderzoek van de Vlaamse overheid, de Personeelspeiling, zien we dat verlooptenties het hoogst zijn bij personeelsleden van niveau A en B en de jongere personeelsleden. Dat zijn geen verrassende gegevens, gelet op de krapte op de arbeidsmarkt en gelet op wat men tegenwoordig 'the war on talent' noemt.

Een dynamischere personeelsmobiliteit is ook een onderdeel van het hr-beleid. Het feit dat je uit een entiteit vertrekt wil niet zeggen dat je vertrekt bij de Vlaamse overheid. Dat nuanceert de cijfers. Tussen die 2,5 procent die uitstroombestanden, zitten mensen die van de ene Vlaamse entiteit naar de andere gaan. Ik weet niet om hoeveel mensen het gaat, want we hebben daar geen cijfers over, maar het nuanceert de cijfers wel. Vanuit die bevindingen spreken over een crisissituatie of een moeilijke situatie, klopt niet, want eigenlijk bevestigen die cijfers waarom we vorig jaar die prijs gewonnen hebben. Er is een logische verhouding tussen jong en oud en tussen hoog- en lageropgeleiden.

Ging er bij het vertrek van die mensen veel expertise verloren? Er gaat ongetwijfeld altijd expertise verloren als iemand weggaat, maar daar bestaat geen centraal overzicht van. De uitstroombestanden gaan trouwens, zoals ik net heb vermeld, over de uitstroom bij de entiteiten en niet noodzakelijk bij de Vlaamse overheid.

Kunnen deze 400 vrijwillig vertrekkende personeelsleden simpelweg afgetrokken worden van de beoogde afslanking van de 1440 ambtenaren? De beoogde afslanking is berekend op het aantal verwachte pensioneringen. Als mensen vrijwillig weggaan, dan creëert dat gewoon meer ruimte voor de leidinggevende. De leidinggevende heeft een aantal en als er mensen vertrekken, dan heeft hij of zij de keuze of er iemand nieuw moet worden aangesteld dan wel of de functie samengevoegd

kan worden met een andere functie via reorganisatie. Er ontstaat door die vrijwillige uitstroom dus meer flexibiliteit. Cijfermatig mogen die dus van de beoogde afslanking worden afgetrokken, maar in de praktijk is het wel een dynamischer verhaal.

Erken ik dat er een probleem is inzake werkbaar werk bij de overheid? Uit het rapport over het ziekteverzuim bij de Vlaamse overheid in 2018 volgt dat psychische disfuncties, waaronder burn-outs, depressies en psychiatrische ziektebeelden, samen 30,3 procent vormen van de ziektebeelden. Net als bij andere werkgevers in de publieke en private sector is ook bij de Vlaamse overheid het aantal gevallen van burn-outs toegenomen. De Vlaamse Regering verleende in de vorige regeerperiode haar goedkeuring aan het actieplan tegen werkgerelateerde stress en burn-outs, dat vooral inzet op preventie. Het rapport bestaat uit tien bouwstenen, maar die ga ik nu niet overlopen. Er werd ook een interne pool van veerkrachtcoaches opgericht. Die coaches helpen mensen om hun veerkracht, welbevinden en aanpassingsvermogen binnen de werkcontext te verhogen.

Ik denk niet dat de geplande besparingen meer druk zullen zetten op het welzijn op het werk en de dienstverlening, omdat je bij besparingen ook maatregelen moet nemen die het ook effectief mogelijk maken om het werk met minder personeelsleden te doen. Ik denk dan aan digitalisering, een daling van administratieve lasten, een focus op kerntaken, een daling van het aantal entiteiten en een uitbreiding van de gemeenschappelijke dienstverlening.

De monitoring van werkvreugde en arbeidstrots gebeurt via de Personeelspeiling, het tweejaarlijkse personeelsonderzoek van de Vlaamse overheid. Via een online vragenlijst voor medewerkers en managers wordt nagegaan hoe ze hun werk beleven. In oktober-november 2018 vond de vorige personeelsbevraging plaats. Het was de grootste editie ooit, zowel wat de responsgraad betreft als de absolute aantallen. 22.683 personeelsleden werden aangeschreven, ongeveer 80 procent van alle personeelsleden, en er waren 15.262 respondenten. Dat is toch vrij indrukwekkend. De volgende peiling zal plaatsvinden in mei-juni 2020.

De algemene werktevredenheid bij de Vlaamse overheid blijft hoog. 79 procent gaat 'akkoord' of 'eerder akkoord' op de vraag: 'In het algemeen ben ik tevreden met mijn huidige werk.' Dat is zeker niet slecht. Het is een lichte daling tegenover 2016. Toen was het 81 procent. Er is dus een lichte daling, maar we mogen ze zeker niet dramatiseren. We moeten het in het oog houden. Trouwens, de algemene tevredenheid bij lokale besturen scoorde in 2018 3,9 op 5, bij de Vlaamse overheid 4,1 op 5. De Vlaamse overheid doet het beter dan de lokale besturen. In alle eerlijkheid, voor mij was het een verrassend cijfer. Ik denk dat mensen die bij een lokaal bestuur werken, toch wat dichter bij hun werkgever staan. Ik had het andersom verwacht. Als werkgever doet de Vlaamse overheid het dus beter dan de lokale besturen. Iets meer dan zes op de tien respondenten geeft aan er fier op te zijn voor de Vlaamse overheid te werken. In 2012 was dat zeven op de tien. Het is een lichte daling. Het blijft dus op te volgen.

Is de conceptnota mijn antwoord op de vaststelling die we hierboven maken? Zal dit volstaan? Ik heb niet de illusie dat het harmoniseren van arbeidsvoorwaarden alleen een oplossing zal bieden voor het toenemende aantal burn-outs. In mijn beleidsnota HR-beleid en Audit Vlaamse Overheid maak ik een strategische doelstelling van het versterken van welzijnsbeleid. Ook een sterk re-integratiebeleid met duidelijke rolafspraken is volgens mij een prioriteit in deze bestuursperiode. Het moet natuurlijk breder zijn dan enkel het harmoniseren van de arbeidsvoorwaarden.

Dreigen de aanpassingen in de arbeidsvoorwaarden niet te leiden tot een verdere dalende aantrekkingskracht? Ik denk dat niet. Ik denk dat de verwachtingen van

mensen vandaag meer flexibel zijn, meer op andere zaken zijn gericht. Het is belangrijk om de goede talenten en de juiste talenten te kunnen aantrekken. Het betekent wel dat we het contractuele statuut voor een deel moeten herzien. Het was het statuut dat naast het statutaire statuut kwam, maar we zullen het moeten opwaarderen. We zullen proberen om een geheel van maatregelen uit te werken. We zijn daarover nu al gesprekken aan het voeren.

U vraagt ook naar de onafhankelijkheid van de ambtenaren. De deontologische code is van toepassing op alle personeelsleden. Objectiviteit is hierin een belangrijke pijler, net als onbevangenheid en neutraal kunnen werken. Er is zelfs een principieel spreekrecht, in sommige gevallen zelfs een spreekplicht bij ambtenaren. Ieder personeelslid kan terecht bij de ombudsman en kan daar ook het klokkenluidersbeschermingsstatuut vragen als dat nodig moest zijn.

Voor alle personeelsleden, ook voor de contractuelen, wordt gewerkt met de ploegcyclus. Dat is de term die de Vlaamse overheid gebruikt voor prestatiebeheer. Het betekent dat contractuele medewerkers eveneens doelstellingen formuleren, in overleg met hun collega's en hun leidinggevenden. Er volgt een jaarlijks evaluatiegesprek. Er wordt teruggeblikt op het voorbije jaar en balans opgemaakt. Er volgt een planningsgesprek waarin nieuwe doelstellingen worden afgesproken.

Ik moet als nieuwe minister toch wel in alle objectiviteit vaststellen dat Vlaanderen een beleid heeft gemaakt dat er staat op het vlak van HR. We moeten natuurlijk proberen in te spelen op de maatschappelijke tendensen. Het feit dat mensen blijkbaar toch sneller last hebben van burn-out en meer werkbaar werk willen, dat jonge mensen een andere invulling zien van hun job, en dat er een lichte daling is van de hoge tevredenheid, vind ik de moeite waard om te blijven opvolgen de volgende jaren. Daarom heb ik ook in mijn beleidsnota wat lijnen aangegeven die we zullen proberen te realiseren.

De voorzitter: De heer Vaneekhout heeft het woord.

Jeremie Vaneekhout (Groen): Minister, ik ben blij met uw gedetailleerde en genuanceerde antwoord. Ik wil geen paniek prediken over de situatie van de Vlaamse overheid. We hebben sterke medewerkers die zeer betrokken zijn, waarvan een groot deel met veel plezier naar het werk komt en zijn job naar ieders tevredenheid doet. Ik wil er dus geen negatief verhaal over opsteken.

Het is ook goed dat u de cijfers over de uitstroom nuanceert en past in de bredere uitstroomcijfers in andere sectoren, en dat er ook nog cijfers in zitten, hoe beperkt ook, van onderlinge uitstroom en instroom binnen de Vlaamse overheid. Het blijft natuurlijk wel belangrijk vast te stellen dat bij de uitstroom min-25-jarigen, hoogopgeleiden, vrouwen, contractuelen uitstromen. Dat zijn vaak de mensen die nu al vaak onder druk staan in ons ambtenarencorps. Het is dus wel een opdracht om aandacht te hebben voor die specifieke doelgroep. Hoe zorgen we ervoor dat ons korps jong genoeg blijft, dat vrouwen voldoende vertegenwoordigd zijn, dat mensen die nu instromen via contractuele functies toch belangrijke functies vervullen, dat de leidinggevende A- en B-profielen hun rol wervend genoeg vinden om te blijven investeren in hun loopbaan binnen de Vlaamse overheid? Dat lijkt me een belangrijk aandachtspunt.

Ik begrijp dat het vertrek van mensen er niet automatisch toe leidt dat dat een besparing is, maar dat men nagaat of die functie al dan niet moet worden ingevuld. Het rapport van het Rekenhof van 2016 doet daar een aantal uitspraken over. Sindsdien zijn er weinig echte studies meer gebeurd. Op welke manier kunnen we toch zicht krijgen op de vraag of er een samenhang is tussen die beperkte daling en de stijging van de cijfers over welzijn op het werk, en de besparingen? Het Rekenhof lijkt dat alvast te suggereren.

Als we dezelfde keuze maken om opnieuw te besparen, wat zal dan de impact zijn als de cijfers in een iets minder positieve richting evolueren dan in het verleden? Ik druk dit genuanceerd uit. Ik begrijp dat er in april en mei 2020 een volgende bevraging plaatsvindt. Ik kijk heel erg uit naar de conclusies daarvan. Als er voor de tweede keer op rij een daling zou zijn, dan zal dit extra vragen oproepen.

Minister, ik ben blij dat u bij het contractuele statuut niet enkel spreekt over: dat is mijn referentie, maar dat u ook over het opwaarderen van het statuut spreekt. Het zou geen goede zaak zijn om daar zeer zwart-wit naar te kijken. Er zijn uiteraard redenen om naar een harmonisering van die statuten te gaan, maar het zou slecht zijn om een aantal dingen die terecht in het statutaire statuut zitten, helemaal los te laten.

Ik wil ook nog even terugkomen op het klokkenluidersstatuut. We hebben daarnet het jaarrapport van de ombudsman gekregen, en we zien dat dat statuut weinig of niet gebruikt wordt. Komt dat omdat er geen problemen zijn en dus het klokkenluidersstatuut bij wijze van spreken niet nodig is? Of is het omdat het niet bekend is, of niet aantrekkelijk genoeg is, dat er toch nog te veel drempels zijn? U zei dat dat een van de beschermingen is voor de onafhankelijkheid van ambtenaren tegen politieke druk.

De voorzitter: Collega Vaneeckhout, de bespreking van het jaarverslag is geagendeerd op 31 maart. Dat mag u met stip noteren.

De heer Vandeput heeft het woord.

Steven Vandeput (N-VA): Minister, ik dank u voor uw nuancering van de cijfers. Het is bon ton om te zeggen dat het er meer zijn, maar het volgende dat men zegt, zeker tegen de media, is dat het om een leegloop gaat. U zei ook dat we het beter doen dan de privésector. De cijfers zijn minder dan de helft van de privé. Ik weet niet of de mobiliteit van personeel een probleem is.

Ik denk, als we naar goede mensen kijken, dat mobiliteit juist een versterkende factor kan zijn. Men moet monitoren, men moet een goede werkgever zijn, maar we stellen vast dat voor jonge mensen de formules die in het verleden gewerkt hebben, in de vorm van een statuut dat eigenlijk een gouden kooi was, niet meer werkt. We zouden inderdaad als ander soort werkgever moeten optreden. Zo moeten we deelnemen aan de 'war on talent'. We moeten er ook voor zorgen dat de Vlaamse overheid, net zoals de lokale overheden, garant staan voor goede uitdagingen, voor groeikansen voor mensen, voor antwoorden op hetgeen zij zoeken in hun loopbaan. Ik denk dan ook dat het veel belangrijker is, en dat er nog veel meer bekeken moet worden, of we nog de mensen vinden om degenen die ons verlaten te vervangen, hetzij tijdelijk, hetzij voor lange termijn.

Ten tweede, in welke mate slagen we erin om eventueel mensen die de stap naar buiten hebben gezet, achteraf terug te halen, ofwel om mensen op hogere leeftijd, mensen die zoeken naar werkbaar werk, en misschien niet elke dag in de 'struggle for life' willen zitten, in de worsteling om maar goede resultaten te halen in de privésector, maar voor zichzelf de keuze maken voor eerder een maatschappelijk engagement, in de vorm van werk voor een overheid, bijvoorbeeld de Vlaamse overheid, binnen te halen? Kunt u bevestigen dat inderdaad ook dat in de scope ligt, namelijk hoe we kunnen werken aan onszelf als moderne werkgever, maar vooral hoe we dat gaan vertalen in een 'employer branding'? Dat is immers waar vandaag iedereen de mond van vol heeft.

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (CD&V): De relativiteit van de cijfers is heel erg duidelijk aan de hand van het antwoord van de minister. Ondanks de relativiteit van de cijfers, is

het toch goed dat de conceptnota de start kan zijn van een nieuw, modern hr-beleid om nieuwe mensen aan te trekken. Nieuwe mensen aantrekken wil ook zeggen nieuwe ideeën aantrekken. In die zin vind ik mobiliteit van het personeel ook zelfs een goede zaak. Ik vind het persoonlijk een goede zaak voor de werknemer, om nu en dan eens te veranderen van werkgever, omdat je op die manier jezelf gaat verrijken.

Ik ben heel blij met de cijfers, vooral met het antwoord dat er zo goed gemonitord wordt. Ik ga er toch nog een extra vraag aan koppelen: is er ook een monitoring naar de reden van het vertrek? Is daar een idee over in uittredingsgesprekken? Dat lijkt me misschien wel een goede suggestie.

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Het is natuurlijk op basis van cijfers die ik heb opgevraagd. Het gaat om schriftelijke vraag nummer 109. Ze zal binnenkort online staan. Collega's, daar staan heel veel cijfers in. Ik raad u aan ze eens goed te doorgronden, want er is natuurlijk geen leegloop bij de Vlaamse overheid, voor alle duidelijkheid, maar er is wel duidelijk iets aan de hand. Als we kijken naar de cijfers van de voorbije zes jaar, is het aantal vrijwillige ontslagen verdubbeld, het aantal ontslagen met onderlinge toestemming is verdrievoudigd. Er is dus wel degelijk iets aan de hand. We kunnen niet zeggen dat het allemaal in orde is, dat het allemaal loopt. We moeten daar oog voor hebben. Als je kijkt naar contractuelen en statutairen, dan valt toch op dat de voorbij twee jaar bij de vrijwillige vertrekkers meer statutairen zijn dan contractuelen. Dat is toch een heel duidelijk bewijs dat het statuut 'as such', een statutaire benoeming, voor meer en meer mensen niet meer voldoende is om bij de overheid te blijven. Ze denken niet langer: 'Ik heb een statutaire benoeming, een goed loon voor de rest van mijn leven, ik zal een mooi pensioen hebben, dus ik blijf bij de overheid.' Men is duidelijk op zoek naar andere uitdagingen. De privésector, zeker in de krapte die we vandaag kennen, biedt natuurlijk alternatieven. Dan moet de overheid natuurlijk – en daar volg ik de heer Vandeput, en dat is ook de essentie van de boodschap – zorgen dat ze competitief blijft met de privésector. Dat is de essentie van heel het verhaal. De overheid moet er ook voor zorgen dat ze een modern personeelsbeleid heeft en dat het evaluatiebeleid en vooral het beloningsbeleid goed wordt. Men moet dus minder op basis van anciënniteit doorgroeien en beter worden beloond, en meer op basis van prestaties.

Dat is de oproep, wat ook in de conceptnota zal staan en al in de beleidsnota is aangekondigd. We moeten daar ten volle werk van maken. Als de overheid competitief wil blijven en competente mensen in dienst wil nemen en houden om een optimale dienstverlening te garanderen aan de burgers, dan moet ze zorgen voor een beter beloningsbeleid. De cijfers bewijzen dat daar iets aan gedaan zal moeten worden. Ik ben heel blij, minister, dat u daar iets aan zult doen.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mijnheer Vandeput, u bent een deugniet. U hebt proberen in mijn antwoord een stuk conservatieve houding te vinden ten aanzien van het verloop van personeelsleden. Als ik mezelf in mijn hoofd herbeluister, dan geef ik toe dat u dat daaruit kon afleiden. Dit geeft mij de kans om dat recht te zetten.

Het naakte feit dat mensen uit uw organisatie weggaan en anderen erin komen, is op zich geen teken van zwakte, maar kan een teken van sterkte zijn, zowel voor de organisatie zelf als voor de mensen die er werken, met die nuance dat het wel belangrijk blijft om te monitoren. Als mensen massaal uw organisatie verlaten en u tegelijkertijd niet voldoende mensen kunt binnentrekken, dan is er wel een probleem in de organisatie. Vanuit dat oogpunt heb ik in mijn beleidsnota – u zult zich dat nog wel herinneren – gezegd dat we werk moeten maken van 'employer

branding'. De Vlaamse overheid moet zich als een attractieve overheid in een steeds competitievere omgeving plaatsen. Er zijn heel veel elementen die door verschillende sprekers zijn aangehaald die dat mogelijk maken. Daarom gaan we ook exitgesprekken voeren. Mijnheer Warnez, wat u vroeg staat in onze beleidsnota. Iedereen die de administratie verlaat, zullen we bevragen waarom die dat doet. Is het om de juiste redenen? Geen probleem, go your own way! Als het is omdat men zich niet goed voelt bij de organisatie, dan moet je bijsturen. Dat is belangrijk bij de exitgesprekken.

Mijnheer Vaneekhout, het Rekenhof heeft niet gezegd tegen de besparingen te zijn. In 2016 heeft het Rekenhof gezegd dat besparingen geen probleem zijn, maar dat ze haalbaar moeten zijn. Daarom zeg ik dat besparingen altijd hand in hand moeten gaan met structurele ingrepen. Je kunt niet vragen om met 5 procent minder mensen hetzelfde werk te blijven doen, want dan creëer je een onhoudbare situatie op termijn. Daarom is er het verhaal van de kerntaken, het afschaffen van administratieve lasten, minder entiteiten, meer ondersteunende diensten enzovoort. Dat moet gebeuren in de komende jaren.

Als we in april of mei een nieuwe bevraging hebben gedaan en we daar de resultaten van hebben, is het misschien een goed moment om hier opnieuw te kijken hoe ver we daarmee staan.

Ik kan op dit moment geen antwoord geven op de vraag over de klokkenluiders. Ik zou heel fier kunnen zeggen dat er geen problemen zijn en dat er daarom geen klokkenluiders zijn, maar dat zou wat kort door de bocht zijn. Mijn kabinetschef laat mij weten dat het statuut gekend is. Het is echter niet omdat mensen het kennen dat ze het ook willen, durven of kunnen gebruiken. Of misschien vindt men het niet nodig om het te gebruiken. Dat zijn verschillende dingen, maar ik kan daar nu geen zinvol antwoord op geven.

De voorzitter: De heer Vaneekhout heeft het woord.

Jeremie Vaneekhout (Groen): Minister, wat betreft dat laatste zal ik in de toekomst nog een vraag stellen. Ik zal bekijken wat de beste vorm is.

Ik kijk uit naar de cijfers in het antwoord op de schriftelijke vraag.

Wat u zegt over het rapport van het Rekenhof klopt, maar het gaf ook aan dat de taaklast van de Vlaamse overheid onder tijdsdruk kwam en dat processen niet werden gehaald door de personeelsdruk. Dat is een fundamentele opmerking. Daarom pleiten we ervoor om de werklast te monitoren. Als de besparingen – waar wij onze vragen bij hebben – gebeuren, dan mogen die niet op een blinde manier gebeuren. Ik ga ervan uit dat u het voornemen hebt om dat beter te doen dan in de voorgaande periode.

Tot slot wil ik me aansluiten bij wat collega Ongena zegt, want er is wel degelijk iets aan de hand. We moeten het niet dramatiseren, want dat is niet interessant: we gaan van de Vlaamse overheid geen aantrekkelijke werkgever maken door er hier een doemverhaal over op te hangen. We moeten net een zeer positief en krachtig verhaal vertellen, en het realistische verhaal van de overheid is dat ook. Ik wil daar absoluut een bondgenoot in zijn. Er zijn echter wel een aantal knipperlichten. Er zijn de stijgende uitstroomcijfers. Er is het signaal van de vakbonden, ook een belangrijk signaal. En ten slotte is er de daling – een lichte, maar toch een daling – van de cijfers rond geluk op het werk en arbeidstrots. Ik denk dat het een uitdaging is.

Ik deel wat de collega's zeggen over arbeidsmobiliteit. Dat is inderdaad een goede zaak, maar dan alleen als de instroom navenant is. In die zin blijf ik me afvragen welke profielen er vertrekken en hoe we die profielen weer kunnen aantrekken. Ik

kijk ernaar uit om daar in mei of juni een gesprek over te voeren en in tussentijd hoop ik dat u alles in het werk zult stellen om van de Vlaamse overheid op elk vlak een aantrekkelijke werkgever te maken voor onze sterke ambtenaren.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.